

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ЕКОНОМІКИ

Кафедра публічного управління та адміністрування

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему: «Публічне управління національною безпекою
в умовах воєнного стану»

Виконав: студент 4 курсу за спеціальністю
281 Публічне управління та
адміністрування денної форми навчання

Шостацький Максим

Керівник: доцент кафедри публічного
управління та адміністрування
Омелячук Леся

Рецензент:

Хмельницький – 2023 рік

АНОТАЦІЯ

Шостацький М. В. – Публічне управління національною безпекою в умовах воєнного стану. Бакалаврська робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування.

Робота присвячена аналізу публічного управління національною безпекою в умовах воєнного стану. У вступі визначено актуальність, адже в умовах війни перед органами публічної влади України постали нові виклики та завдання, пов'язані з забезпеченням діяльності суб'єктів господарювання, організацією територіальної оборони громад, евакуацією населення, соціальним захистом внутрішньо переміщених осіб тощо. Долати ці виклики з однієї сторони допомагає небувала згуртованість українського суспільства. Інститути громадянського суспільства швидко модифікували свою діяльність відповідно до умов воєнного стану, переорієнтувавши її на допомогу силам оборони та безпеки. З іншої сторони побудована система забезпечення національної безпеки України виявила свою слабкість. Таким чином, публічне управління має бути зацікавлене у формуванні стратегії зміцнення управління національною безпекою України з врахуванням різних зазначених чинників.

Перший розділ присвячено теоретичним засадам публічного управління у сфері національної безпеки в Україні. Здійснено обґрунтування механізмів забезпечення правопорядку та безпеки суспільства в умовах воєнного стану.

Другий розділ містить інформацію про аналіз розвитку публічного регулювання у сфері національної безпеки в Україні.

У третьому розділі було описано основні напрямки стратегічних орієнтирів щодо публічного управління у сфері забезпечення національної безпеки в Україні. А, також покращення системи публічного управління національною безпекою в умовах воєнного стану з врахуванням досвіду

країн.

Ключові слова: публічне управління, публічна безпека, безпека, національна безпека.

ABSTRACT

M. V. Shostatsky – Public management of national security under martial law. Bachelor's thesis for obtaining a master's degree in the specialty 281 Public management and administration.

The work is devoted to the analysis of public management of national security under martial law. In the introduction, relevance is determined, because in the conditions of war, public authorities of Ukraine faced new challenges and tasks related to ensuring the activities of business entities, organizing the territorial defense of communities, evacuating the population, social protection of internally displaced persons, etc. On the one hand, the unprecedented cohesion of Ukrainian society helps to overcome these challenges. Civil society institutions quickly modified their activities in accordance with the conditions of martial law, reorienting them to help the defense and security forces. On the other hand, the built system of ensuring Ukraine's national security revealed its weakness. Thus, public administration should be interested in the formation of a strategy for strengthening the management of national security of Ukraine, taking into account the various factors mentioned.

The first chapter is devoted to the theoretical foundations of public administration in the sphere of national security in Ukraine. The substantiation of the mechanisms for ensuring law and order and social security in the conditions of martial law was carried out.

The second section contains information on the analysis of the development of public regulation in the field of national security in Ukraine.

In the third chapter, the main directions of strategic orientations regarding public administration in the sphere of ensuring national security in Ukraine were described. And, also improving the system of public management of national security in the conditions of martial law, taking into account the experience of countries.

Keywords: public administration, public safety, security, national security.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ	10
1.1 Сутність публічної безпеки і порядку як об'єкта адміністративно- правової охорони.....	10
1.2 Особливості забезпечення публічної безпеки і порядку органами публічного управління.....	15
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ	22
2.1 Державна політика з захисту національних інтересів в Україні.....	22
2.2 Сучасний стан державного регулювання безпекових відносин у сфері публічного управління, в умовах воєнного стану	31
РОЗДІЛ 3 ОСНОВНІ НАПРЯМКИ СТРАТЕГІЧНИХ ОРІЄНТИРІВ ЩОДО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЗАБЕРПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....	38
ВИСНОВКИ.....	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	60

ВСТУП

Актуальність теми визначена тим, що завжди захищеність національних інтересів держави залежить від успішності системи забезпечення національної безпеки. Тому що, саме вона здатна реагувати на такі виклики, як сьогодні. Повномасштабне вторгнення РФ з агресією проти України показало, що набагато посилились загрози і небезпеки, які були раніше для населення і її території. Виникає потреба радикального оновлення методів та механізмів публічного адміністрування системи національної безпеки. А, зацікавленість інститутів публічного управління в проведенні ефективної політики цивільного захисту населення на території країни сприятиме успішному вирішенні вищезазначеної проблеми та забезпечить підтримку громадян [1, с. 5].

Безпекове середовище України, змінилося останім часом дуже серйозно, тому що відбулася, як інформаційна війна з Росією, так і військова, а ще невиконання міжнародних угод в односторонньому порядку. Тому, прогресуюча криза у всіх сферах управління національною безпекою веде до посилення різних видів небезпек пов'язаних з війною.

Так, як війна знищила добробут багатьох пересічних українців, забрала життя тисячів людей, викликала катастрофічні руйнації інфраструктури та житлового фонду територіальних громад, знищила економіку та природні ресурси України [1, с. 5]. Виклики, які сьогодні стоять перед державою - органами державної влади, органами правоохоронної системи України в умовах воєнного стану, пов'язані зі спроможність забезпечити не тільки захист прав і свобод громадян, а і протистояти системі злочинності й іншим негативним соціальним явищам, а насамперед забезпечити національну безпеку, усунувши загрози небезпекі держави її незалежності, територіальної цілісності [2, с. 23].

Адже, за роки незалежності побудована система забезпечення національної безпеки України, під час війни з Росією виявила свою слабку

сторону. Як виявилось не надто підготовленими були, як суб'єкти забезпечення національної безпеки, так і законодавча їх основа.

На сьогоднішній день, перед органами публічної влади стоять вкрай важкі завдання щодо відновлення втраченого людського, матеріально-технічного та природного потенціалу на відшкодування величезних втрат. Державні інститути влади стоять на порозі модернізації систем цивільного захисту, формування оновлених структур цивільної безпеки на різних рівнях, в яких особлива роль має належати органам місцевого самоврядування, інститутам громадянського суспільства.

Так, публічне управління необхідно, щоб зацікавилось у формуванні стратегії зміцнення управління національною безпекою України з врахуванням різних чинників, як зовнішніх так і внутрішніх. Адже, безпека є підґрунтям і запорукою ефективного функціонування органів влади, тому її досягнення можливе лише, якщо з боку органів влади буде ініціатива.

Проблематичним та пріоритетним, на даний час в Україні, є питання публічної безпеки громадян. Таке твердження витікає з наявних двох чинників. З одного боку, це пов'язано з наявною війною, що розв'язана російським агресором, з іншого боку, публічна безпека займає доволі значний прошарок у загальній національній безпеці країни[3, с. 59].

Тож, при глибшому осмисленні проблем формування, підтримки і зміцнення цієї безпеки. Варто буде шукати нові, сучасні перспективні шляхи публічної безпеки, механізми та інструментії забезпечення, особливо в системі національної безпеки, закордонний досвід формування та забезпечення публічної безпеки аналізують економісти, юристи, аналітики, соціологи, політологи, фахівці з державного управління[3, с. 59].

Вирішення питань управління національною безпекою здійснювали такі науковці: Шроль О. В.[1], Дуброва А. [2], Кадала В. [3], Борщевський В. В., Василиця О. Б. [4], Афонін Д. С., Боксгорн А. В. [5], Барба В.Є. [6], Пономарьов С. [7], Панова О. [8], Мірошніченко В. [9], але посилення всіх видів небезпек пов'язаних з війною актуалізували проблеми у сфері

публічного управління. Разом з тим, майже відсутні системні підходи до виокремлення закономірностей розвитку публічної безпеки в період воєнного стану.

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування механізмів забезпечення правопорядку та безпеки суспільства в умовах воєнного стану та покращення системи публічного управління щодо обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб, в умовах військової агресії РФ, на основі використання європейського досвіду управління безпекою та розробити практичні рекомендації посилення національної безпеки на рівні публічного управління.

Для досягнення визначеної мети сформульовано завдання кваліфікаційної роботи, які полягають у:

- визначенні сутності публічної безпеки і порядку як об'єкта адміністративно-правової охорони;
- аналізі особливостей забезпечення публічної безпеки і порядку органами публічного управління;
- дослідженні державної політики з захисту національних інтересів в Україні;
- з'ясуванні сучасного стану державного регулювання безпекових відносин у сфері публічного управління, в умовах воєнного стану;
- розкритті основних напрямків стратегічних орієнтирів щодо публічного управління у сфері забезпечення національної безпеки України.

Об'єкт дослідження – процес публічного управління у сфері захисту національної безпеки від різних типів загроз зовнішніх та внутрішніх.

Предмет дослідження – сукупність проблем формування політики публічного управління у сфері національної безпеки України.

Методологічною основою праці виступають спеціальні та загальнонаукові методи пізнання з питань захисту населення, застосовувались структурно-функціональні підходи до управління

публічними інститутами влади в системі національної безпеки, аналіз і синтез при оцінці ступеня небезпек, в умовах воєнного стану. Та комплекс інших методів.

Обсяг та структура роботи. Бакалаврська робота має загальний обсяг 54 сторінок і складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ I

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

1.1 Сутність публічної безпеки і порядку як об'єкта адміністративно-правової охорони

На думку багатьох науковців серед основних напрямів гарантування національної безпеки в контексті захисту життя і здоров'я, прав і свобод громадян значне місце належить публічному управлінню. Воно проявляє себе у взаємодії щодо забезпечення спільних інтересів держави і народу, спирається на державну владу та долучає суспільство до змін. Також, воно[6]:

- забезпечує реалізацію рішень органів влади;
- може застосовувати демократичні, публічні, ліберальні форми та методи управління щодо соціально-економічного розвитку країни.

Питання дослідження особливостей забезпечення публічної безпеки і порядку державними органами в умовах воєнного стану через призму правового забезпечення та механізму його реалізації, неможливо розглянути, якщо не торкнутися аналізу змісту самих понять «публічна безпека» та «публічний порядок»[4]. Які, були введені в деякі нормативно-правові акти після реформування правоохоронної системи України та привели її у відповідність до міжнародних стандартів і використовуються сьогодні поряд з такими схожими термінами, як «громадська безпека» та «громадський порядок», що викликає низку правових колізій[5, с. 225].

Думки вчених із приводу визначення сутності категорій «публічна безпека» і «публічний порядок» розійшлися. Так В.Г. Фатхутдінов зауважує, що «можна констатувати нелегітимність діяльності поліції у сфері громадської безпеки, що слугує правовою підставою для визнання нелегітимності функціонування цього органу загалом» [5, с. 226].

Науковець Батраченко О. В. вважає, що категорія «публічна безпека» точніше відображає сучасні тенденції суспільного та державного розвитку на прями, щовідповідає за пріоритети життя, здоров'я та особисту безпеку людини та громадянина, її благополуччя та добробуту [6, с. 85]. Схожої точки зору дотримується В.Є. Барба, і зазначає, що усталені юридичні конструкції «громадський порядок» і «громадська безпека» змінюються на «публічна безпека і порядок», при цьому подекуди ці правові категорії вживаються, як синонімами, але подекуди є ототожненнями, тому потребують більш точного тлумачення на законодавчому рівні [6, с. 34].

Як зазначає С. Пономарьова [7, с. 112] «...публічна безпека у звичайних умовах життєдіяльності громадян охоплює право відносини, щовиникають і складаються у процесі забезпечення суспільної злагоди, спрямовані на запобігання, негайне припинення дій або діянь, які можуть призвести до порушень нормальних умов життя населення, статиперепороною корисній трудовій діяльності людей, їх колективів та державних органів...». Але, в умовах вже існуючих бойових дій публічна безпека повинна розглядатися через призму застосування заходів кримінально-правового припинення протиправної поведінки окремих осіб, які беруть в них участь.

В свою чергу О. Тюріна [3, с. 59] звертає увагу на організаційно-правовий аспект правоохоронної діяльності, що дозволяє розглядати її як різновид правозастосовної діяльності, одну зі специфічних форм реалізації права, активну організаційно-владну діяльність компетентних органів, які діють від імені держави за її повноваженнями. Беручи до уваги воєнні події, котрі на даний час відбуваються в Україні доречним для вирішення стає питання внесення змін до кримінально правових актів у розрізі посилення відповідальності осіб, котрі вчиняють протиправні дії проти громадян, тобто загострюються проблема публічної безпеки. Вочевидь за такого

підходу доречним є і тлумачення О. Панової [8, с. 135] за якою публічний порядок і безпека є «...індикаторами атмосфери спокою суспільства».

Продовженням зазначеного можна вважати наукову думку Мірошніченко В., згідно з якою, уповноважений державою орган має виконувати в установленому законом порядку функції або завдання з охорони права, охорони правопорядку, розслідування порушень права або запобігання таким, відновлення порушеного права, захисту національної або державної безпеки, підтримання правопорядку, забезпечення стану законності [9, с. 28].

У юридичній енциклопедії правопорядок пов'язаний з категорією законності. Він є результатом фактичної реалізації норм права, точного і неухильного виконання законів та інших нормативно-правих актів, тобто на законному рівні. Законність і Правопорядок – це необхідні умови та засоби для максимально повного забезпечення прав і свобод громадян [2, с. 23].

Також зазначається, що правопорядок є необхідним елементом правової держави, тому що саме держава формує систему права і забезпечує його реалізацію. В Україні правопорядок забезпечується всіма гілками державної влади, де особливе місце належить правоохоронним органам [2, с. 23].

У тлумачних словниках поняття «публічний» визначається [5, с. 229]: такий, що відбувається у присутності публіки, людей (прилюдний) та призначений для широкого відвідування, користування (громадський).

Своєю чергою, порядок – це [5, с. 229]:

- стан, коли всі речі на своїх місцях; чистота, лад;
- державний, суспільний лад, устрій;
- стан, коли все робиться, виконується так, як слід, до певних вимог;
- певна послідовність, черговість чого-небудь.

В.В. Сокурєнко визначає – «забезпечення правопорядку – це процес гарантування безпечного середовища для усіх громадян в їх повсякденному

житті, відповідно до правової бази країни, головним чином шляхом попередження і запобігання правопорушень, і шляхом прийняття відповідних заходів задля припинення порушень закону» [10].

Зазначимо, що проаналізувавши значну кількість досліджень, присвячених цій проблемі, серед науковців і досі не вироблено однозначного підходу до визначення поняття публічного порядку. Єдиним, що об'єднує всі обґрунтовані в літературі визначення, є те, що в їх основу покладено відносини, врегульовані нормами права й іншими соціальними нормами.

Що стосується офіційного закріплення терміну «публічний порядок», то зазначимо, що сьогодні в чинному законодавстві його тлумачення відсутнє. Згадка про нього міститься лише в Законі України «Про Національну поліцію», п. 1 ч. 1 ст. 2 якого серед основних завдань поліції називає надання поліцейських послуг у сфері забезпечення публічної безпеки та порядку [11].

Публічний порядок забезпечується завдяки відкритості і прозорості діяльності місцевих органів (поліції) та виконавчої влади в особі Міністра внутрішніх справ щодо виконання ним своїх повноважень як керівника, направлених на формування державної політики у сфері забезпечення публічної безпеки України. У загальноприйнятому розумінні публічний порядок являє собою всю систему суспільних відносин, що реалізуються завдяки дотриманню соціальних норм: норм права, моралі, звичаїв, традицій, ритуалів та правил діяльності громадських організацій [6, с.33].

На нашу думку, публічний порядок розглядається, як система, яка складається з комплексусоціально об'єктивних правових засобів, методів і гарантій, за допомогою яких забезпечується охорона безпеки суспільногопорядку від протиправних посягань у відносинах, а також діяльність спеціальноуповноваженихдержавних органів, що покликані забезпечувати публічний порядок і безпеку.

Водночас у чинному законодавстві визначено категорію «громадська безпека і порядок», як захищеність життєво важливих для суспільства та

особи інтересів, прав і свобод людини і громадянина, забезпечення яких є пріоритетним завданням діяльності сил безпеки, інших державних органів, їх посадових осіб та громадськості, які здійснюють взаємоузгоджені заходи щодо реалізації і захисту національних інтересів від впливу різних загроз [12].

Найбільш поширеною є точка зору, яка визначає громадський порядок, як стан впорядкованості суспільних відносин, що складаються у сфері забезпечення прав і свобод людини та громадянина, під час якого органи державної влади, органи місцевого самоврядування і кожна окремо визначена особа повинні дотримуватися загальноприйнятих норм нормального співіснування [5, с. 226].

Розглянемо поняття «громадська безпека», яке є ширшим за значенням, ніж «громадський порядок». Деякі науковці вживають термін «громадська безпека» у співвідношенні з дефініцією «державна безпека». Громадську безпеку доцільніше визначати, як певна сукупність суспільних відносин, які пов'язані із запобіганням чи усуненням загрози життю і здоров'ю осіб та їхньому майну, і можуть виникнути внаслідок дій людей або вияву негативних властивостей джерел підвищеної небезпеки. Виходячи із вищевикладеного можна дійти висновку, що поняття «публічна безпека» і «публічний порядок» є відповідно тотожними за змістом поняттям «громадський порядок» та «громадська безпека». Але, на нашу думку, повернення до традиційного поняття «громадський порядок і безпека» було б не доречним, тому, що законодавець у нормативно-правових актах використовує їх як взаємозамінні, а має бути розвиток у законодавстві [5, с. 226].

Тому, що публічна безпека, на думку вчених, є однією з ключових категорій сучасної науки та практики забезпечення національної безпеки України і виступає як визначальна якість (атрибут) суспільства щодо його цілісності, відносної стійкості та громадянської злагоди.

Публічна безпека, поряд з іншими складовими національної безпеки, характеризує надійність існування та стійкість розвитку соціально-політичної

системи держави. Поряд із тим, громадська безпека має на увазі і особливий вид діяльності щодо її забезпечення, яка охоплює систему заходів, спрямованих на запобігання небезпек й загроз різного характеру людині і суспільству [13, с. 381].

Більшість дослідників трактують публічну безпеку, як систему зв'язків і відносин, установлених відповідно до техніко-юридичних норм, під час використання об'єктів, що становлять підвищену небезпеку для життя та здоров'я людей, майна державних і громадських організацій, громадян, за умови виникнення особливих умов у зв'язку зі стихійним лихом або війною.

Ще під такими небезпеками і загрозами слід розуміти сукупність несприятливих факторів, які можуть прямо або опосередковано впливати на нормальний стан публічної безпеки. У багатьох розвинутих країнах світу до загроз публічній безпеці відносять не лише протиправні посягання, але й інші загрози, зокрема, природні, техногенні, соціокультурні тощо. Комплексний підхід дозволяє розглядати публічну безпеку як рівень протидії в державі загрозам різноманітного характеру нормальному стану життєдіяльності останньої, а також ступінь захищеності людини й суспільства [13, с. 381].

Отже, проаналізувавши основні поняття, щодо сутності публічної безпеки і порядку, як об'єкта адміністративно-правової охорони. Стає зрозуміло, що становлення України, як демократичної правової держави та її орієнтир на європейський вектор розвитку передбачає побудову держави, в якій установлений міцний конституційний правопорядок та належним чином дотримані права і свободи людини. Але, ефективне законодавче закріплення діяльності органів публічної влади буде запорукою безпеки та правопорядку.

1.2 Особливості забезпечення публічної безпеки і порядку органами публічного управління

Важливість забезпечення публічної безпеки і порядку є одним із пріоритетних завдань національної безпеки України, вона зумовлена

створенням стану захищеності прав і свобод громадян, їх життя та здоров'я, попередженням злочинів та проступків, повагою до честі й людської гідності, дотриманням норм суспільної моралі і порядку [5, с. 224].

Щодо аналізу особливостей сучасного публічного управління у сфері національної безпеки України такими є: функціонування в умовах активних реформувань даної сфери; невизначеність та непередбачуваність зовнішніх і внутрішніх умов функціонування досліджуваної сфери у стратегічному періоді; наявність значних викликів, зокрема воєнний стан [4].

Виділимо дефініцію «воєнний стан», яка розуміється у значенні «правового режиму, що вводиться в Україні чи деяких її частинах (місцевостях) у випадку збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, зокрема її територіальній цілісності, а також, який надає відповідним органам державної влади, військовому командуванню, зокрема військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування такі повноваження, які необхідні для усунення загрози, відсічі збройної агресії, забезпечуватиме національну безпеку та ін [14, с. 8].

При цьому актуальність забезпечення публічної безпеки і порядку сьогодні значно підвищується в умовах широкомасштабної військової агресії Російської Федерації на практично всій території України, яка стала результатом восьмирічних гібридних військових дій в окремих районах Донецької і Луганської областей. У зв'язку з чим 24 лютого 2022 р. Указом Президента України було введено воєнний стан на всій території держави, який установлює особливий правовий режим, спрямований на відвернення загрози, відсіч збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України та її територіальній цілісності. При цьому особливостями цього режиму є створення особливих умов адміністративно-правового забезпечення публічної безпеки та порядку органами Національної поліції України та інших уповноважених суб'єктів сектору безпеки і оборони [5, с. 224].

Отже і для публічного управління в умовах воєнного стану

виділяються характерні особливості та механізми розвитку[14, с. 8]:

- для держави виникає стан незручності і деякої розгубленості, який несприятливо діє на різні сфери її функціонування;

- з одного боку інтенсивніше відбуваються інституційно-правові зміни;

- зменшує темпи реформування;

- військова агресія ззовні, різка трансформація цілої низки неформальних інститутів, а також що слідує за нею та інше.

Роль публічної безпеки особливо в умовах воєнного стану простежується ще через зв'язок державних інституцій з інститутами громадського суспільства. Ми поділяємо думку В.Кейдалюк [14, с. 106] стосовно того, що має бути зворотний зв'язок державних інститутів, зокрема органів Національної поліції, з громадськістю, оскільки правова держава має реагувати на запити і потреби асоційованого громадянства, видавати відповідні законодавчі акти та стежити за їх виконанням. Враховуючи воєнні дії, які відбуваються в Україні зазначене питання набирає більш пріоритетної ваги. Це зумовлено фактором переорієнтування завдань, що постають перед сучасними правоохоронними органами, вдосконалення взаємодії органів поліції з інститутами громадянського суспільства[3, с. 60].

Суб'єкти системи публічного управління та типові функції в Україні, що відповідають стратегічним та поточним цілям управління національною безпекою та базуються на засадах мирного співіснування країни, спрямованого на розвиток країни, подамо у табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Типові функції безпекової системи публічного управління в Україні

Рівні управління	Покладені функції
Загальнодержавний рівень	
Президент України	Глава держави, виступає від її імені. Президент України є гарантом державного суверенітету і забезпечує державну незалежність, національну безпеку і правонаступництво держави.
Верховна рада України	Єдиний загальнонаціональний постійно діючий колегіальний виборний орган законодавчої влади.
Кабінет Міністрів України	Вищий орган у системі органів виконавчої влади. Функції та завдання: забезпечення державного суверенітету та економічної самостійності України; вжиття заходів щодо забезпечення прав і свобод людини та громадянина; забезпечення проведення безпекової політики, тощо.
Міністерства	Забезпечує нормативно-правове регулювання, визначення пріоритетних напрямів розвитку сфери безпеки та ін.
Регіональний	
Міське самоврядування	Здійснення повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки.
Місцеві державні адміністрації	Реалізація безпекових та інших програм (місцевих і загальнодержавних), взаємодія з органами місцевого самоврядування та здійснення делегованих ними функцій.

Джерело: складено автором на основі даних [15]

Розгляд функцій рівнів публічної влади дозволяє зрозуміти цілісність багаторівневої системи публічного управління та взаємозв'язок між ними в сфері національної безпеки. Визначальним елементом цієї системи є забезпечення ефективності функціонування кожного рівня та кожної ланки держави, що у сукупності забезпечить її ефективне виживання і розвиток.

У процесі забезпечення належного стану охорони публічної безпеки і порядку в межах певної адміністративно-територіальної одиниці або громади важливе місце займає спільна діяльність суб'єктів (органів місцевого самоврядування, окремих територіальних громад та підрозділів поліції).

Так, ми можемо виділити дефініцію «правовий статус» (лат. status – стан, положення), який у механізмі взаємодії учасників займає визначальну роль. Загальне його розуміння – це встановлений нормами права стан

суб'єктів в суспільстві. У концентрованому вигляді правовий статус відображається у законах, положеннях, статутах та інших нормативноправових актах про ці суб'єкти [6, с. 69]. Від повноти юридичної фіксації повноважень даних суб'єктів залежить ефективність їхньої діяльності. Також правовий статус дає можливість впорядкувати права та обов'язки, надати їм характеру системи та класифікувати їх за певними критеріями [13, с.382].

Таким чином забезпечення правопорядку та безпеки суспільства в умовах воєнного стану передбачає захищеність життєво важливих для суспільства та особи інтересів, прав і свобод людини і громадянина, що є пріоритетним завданням діяльності сил безпеки, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб та громадськості, які здійснюють заходи відповідно до правової бази країни, головним чином шляхом попередження і запобігання правопорушень, а також шляхом прийняття відповідних заходів для припинення порушень закону [2, с. 27].

А, повноваження місцевого самоврядування у сфері охорони публічного порядку та безпеки являють собою сукупність прав і обов'язків, спрямованих для створення та підтримання належного режиму правопорядку та сприяння в правоохоронній діяльності підрозділам поліції із урахуванням державних і місцевих інтересів. Наявність спільних завдань та цілей створює умови для поєднання зусиль окремих суб'єктів публічної влади у сфері забезпечення публічного порядку і безпеки та в цілому правопорядку на території окремої адміністративно територіальної одиниці або громади. Поєднання зусиль по досягненню спільних цілей відбувається через механізм взаємодії між суб'єктами, що здійснюють власні функції [13, с.382].

Взаємодія поліції та органів місцевого самоврядування та громадськості повинна будуватися на основі збереження їх якісного визначення, суворого дотримання їх можливостей і компетенцій, на основі чіткого «поділу повноважень» між ними. За рахунок чого забезпечується недопущення дублювання в діяльності органів публічної влади, поєднання

можливостей державного та громадського управління, що в підсумку, сприяє підвищенню ефективності спільної діяльності. Під взаємодією у контексті обраної проблематики, пропонуємо розуміти спільну взаємоузгоджену діяльність територіальних підрозділів нацполіції з органами місцевого самоврядування та іншими органами державної влади, громадськістю, яка спрямована на досягнення спільної мети – забезпечення належного захисту прав і свобод людини, публічної безпеки і порядку, дотримання законності, протидії злочинності [13, с.382].

Військова агресія, зокрема повномасштабне військове вторгнення РФ на територію України, зумовлює особливу потребу врахування виокремлених ризиків та їх нейтралізацію. Основна загроза у цій вкрай небезпечній ситуації від багаторівневості влади полягає у ймовірній зраді окремих суб'єктів – керівників місцевих органів влади та самоврядування.

Також, у період особливого правового режиму воєнного стану в Україні, що вводиться по всій території країни або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності передбачено надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози. Це означає посилення відсічі збройної агресії для забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державі, її територіальній цілісності, а також прийняття заходів з тимчасового, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень.

Це означає, що гарантовані Конституцією України права і свободи людини і громадянина не можуть бути реалізовані як в мирний час, що встановлено положеннями Закону України «Про правовий режим воєнного стану», а саме в Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан, військове командування разом із військовими адміністраціями можуть

самостійно або із залученням органів виконавчої влади та інших органів запроваджувати та здійснювати, указом Президента України про введення воєнного стану, низку заходів правового режиму воєнного стану [2, с. 27].

З наведеного, можна зробити узагальнення, що, проблеми забезпечення національної безпеки актуалізуються у зв'язку з виникненням воєнних загроз для діяльності як органів публічної влади так і суспільства в цілому. Тому, встановлено, що в Україні існують механізми забезпечення публічної безпеки, однак всі механізми потребують уточнення та оновлення з урахуванням змін, які відбулися в умовах воєнних дій. Роль публічного управління більше актуалізується в умовах війни та повинна забезпечувати вирішення проблем, що з'явилися в такому середовищі для створення публічної безпеки громадянського суспільства.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

2.1 Державна політика з захисту національних інтересів в Україні

Пріоритети сучасного незалежного розвитку будь-якої держави значною мірою залежать від того, наскільки чітко й недвозначно сформульовані її національні інтереси, а також від чіткого розуміння шляхів реалізації механізмів їхнього захисту. Серед пріоритетних цілей стійкого розвитку держави перше місце посідає забезпечення національної безпеки в усіх її формах і проявах [16, с. 85].

Метою політики з захисту національних інтересів у мирний час була підготовка українського населення до національної оборони у разі загрози збройної агресії проти України. Він забезпечував умови для вступу державних та стратегічних (оперативних) розгортань (військових) та їх зворотну реакцію, забезпечуючи функціонування державних установ та стабільність національної економіки України [17, с. 365].

Основне завдання, що наразі стоїть перед Україною, є визначення та забезпечення механізмів втілення національних інтересів у надзвичайно динамічному світі, у розвитку якого дослідники бачать принципово нові процеси, які раніше не були відомі в історії [16, с. 85].

Сучасну державну політику забезпечення національної безпеки України, яка здійснюється в умовах складної міжнародної обстановки, воєнно-політичної і суспільно-політичної обстановки в нашій країні, характеризує зростання рівня поточних та прогнозованих загроз її національній безпеці та національним інтересам. Можемо виділити певний перелік основних і реальних, можливих загроз для національної і міжнародної безпеки: міждержавні конфлікти, терористичні акти, загроза ядерної війни, військові дії, надзвичайні ситуації техногенного й природного характеру

продовжують становити велику небезпеку й у XXI столітті та інше. Так, забезпечення національних інтересів будь-якої держави світу передбачає адекватне реагування на виклики й загрози сучасності, тобто проведення ефективної політики у сфері національної безпеки [16, с. 82].

Найбільшими загрозами миру та безпеці визначені: агресивні дії Росії; вплив Китаю, що постійно зростає; нелегальну міграцію та торгівлю людьми; поширення зброї масового знищення та ерозію архітектури контролю над озброєннями; гібридні та інші асиметричні загрози, у т. ч. у кіберсфері; кампанії дезінформації; неправомірне використання нових руйнівних технологій тощо [18, с. 293].

Аналіз стану безпекового середовища і тенденцій його розвитку став підґрунтям підготовки стратегічних документів в Україні. Важливий внесок у цю роботу здійснює Національний інститут стратегічних досліджень (НІСД), готуючи щорічні аналітичні доповіді та інші аналітичні документи для керівництва держави. Зокрема, в одній із аналітичних доповідей даного інституту стратегічних досліджень до щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України» 2020 р. зазначено, що «світ увійшов у час динамічних змін, результат і перебіг яких важко передбачити. Визначальними характеристиками сучасності є невизначеність і нестабільність» [18, с. 293].

Для організації своєчасного та ефективного реагування на такі загрози органами державного управління України в вересні 2020 року прийнята нова Стратегія національної безпеки України «Безпека людини – Безпека країни», яка визначила поточні та прогнозовані загрози національній безпеці та національним інтересам України з урахуванням зовнішньополітичних і внутрішніх умов. Серед загроз, що пов'язані з глобальними процесами, виокремлені, зокрема, такі: наслідки зміни клімату та зростання техногенного навантаження на навколишнє природне середовище; нерівність та інші фундаментальні дисбаланси світового розвитку; посилення міжнародної конкуренції; наслідки стрімких технологічних змін; поширення

міжнародного тероризму та міжнародної злочинності; зростання викликів трансатлантичній та європейській єдності, що може спричинити ескалацію наявних і виникнення нових конфліктів. Як зазначено в цьому документі, однією з найбільших загроз для України є те, що Російська Федерація продовжує збройну агресію проти нашої держави, а також гібридну війну у світі. Отже, ця загроза впливає на глобальне безпекове середовище, ускладнюючи його, водночас вона є джерелом довгострокових деструктивних впливів на національну безпеку України.

Також, вона визначила основні напрями зовнішньополітичної та внутрішньополітичної діяльності держави для забезпечення її національних інтересів і безпеки, напрями та завдання реформування й розвитку сектору безпеки, а також стала основою для розроблення інших документів стратегічного планування у сферах національної безпеки, які визначатимуть шляхи та інструменти її реалізації [19, с. 8].

Важливим інструментом аналізу, прогнозування та стратегічного планування стану національної безпеки України вважаються граничні значення показників. За допомогою моніторингу результативності державної політики вони стає потужною аналітичною процедурою, що здійснюється з метою визначення відхилень діяльності системи забезпечення національної безпеки від задекларованого державою стратегічного курсу [19, с. 8].

Під час дії воєнного стану, запровадженого в країні на сьогоднішній день, з метою захисту прав і свобод особи реагування публічного управління на можливі або реальні небезпеки воєнного часу може бути надмірним. Запровадження обмежень, іншими словами «необхідність поступок» правами і свободами, які має особа в мирний час, щодо прийняття законів вимагає підвищених стандартів їх захисту. Але, встановлені державою обмеження не означають, що в умовах воєнного стану дозволено ігнорувати принцип правовладдя (верховенства права) (ст.8 Конституції України), яких і має дотримуватися держава. Тобто з метою виконання позитивного обов'язку держави щодо захисту прав і свобод особи можуть бути встановлені такі

обмеження, щоб досягти чітко визначеної мети. Такі обмеження мають бути обов'язково обґрунтовані, щоб усі розуміли, які права і свободи обмежуються, наскільки і чому. Це потрібно для того, щоб не виникало сумнівів у дотриманні державою принципу правовладдя і продовженні втілення його в життя [20].

Основні засади державної політики, спрямованої на захист національних інтересів, гарантування в Україні безпеки особистості, суспільства і держави від зовнішніх й внутрішніх загроз в усіх сферах життєдіяльності містяться в Законі України «Про національну безпеку України»[12], у якому наведені визначення базових термінів, а саме: національна безпека – захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз; національні інтереси України – життєво важливі інтереси людини, суспільства і держави, реалізація яких забезпечує державний суверенітет України, її прогресивний демократичний розвиток, а також безпечні умови життєдіяльності і добробут її громадян; загрози національній безпеці – вища, тенденції і чинники, що унеможливають чи ускладнюють або можуть унеможливити чи ускладнити реалізацію національних інтересів та збереження національних цінностей України[21].

Пріоритетами політики національних інтересів України та забезпечення національної безпеки є: відстоювання незалежності і державного суверенітету; відновлення територіальної цілісності у межах міжнародно визнаного державного кордону України; суспільний розвиток, насамперед розвиток людського капіталу; захист прав, свобод і законних інтересів громадян України; європейська і євроатлантична інтеграція [12].

Також Указом Президента України від 2021 року затверджено «Стратегію національної безпеки України» [22], яка визначає такі пріоритети: цілі та завдання реалізації державної політики у воєнній сфері, сфері оборони і військового будівництва, які спрямовані на захист життєво

важливих національних інтересів від воєнних загроз, надання відсічі і стримування збройної агресії проти України, запобігання або стримування противника від повномасштабного застосування воєнної сили проти України, припинення незаконної окупації Російською Федерацією частини території України, захист її суверенітету і територіальної цілісності в межах державного кордону України, для початку шляхом міжнародно-правових, політико-дипломатичних, безпекових, гуманітарних та економічних заходів.

Стратегія національної безпеки України є основою для підготовки всіх інших документів щодо планування у сфері національної безпеки і оборони. Реалізація Стратегії національної безпеки України здійснюється на основі національного оборонного, безпекового, економічного, інтелектуального потенціалу з використанням механізмів державно-приватного партнерства, а також із залученням міжнародної консультативної, фінансової, матеріальнотехнічної допомоги (частина третя статті 26 Закону).

До 2018 р. правову основу для стратегічного планування у сфері національної безпеки України становив Закон України «Про основи національної безпеки України» [23], який визначав Стратегію національної безпеки України, Стратегію кібербезпеки України і Воєнну доктрину України обов'язковими для виконання документами та основою для розроблення програм за складниками державної політики національної безпеки. Вимоги щодо порядку розроблення таких документів, їх спрямованості та структури цим Законом не встановлювалися, але на практиці в них визначалися загрози національній безпеці та пріоритетні напрями і завдання безпекової політики держави.

Основними критеріями оцінювання рівня реалізації документів стратегічного планування у сфері національної безпеки, які розроблялися в рамках цілепокладання є: ступінь досягнення визначених у документі цілей і виконання відповідних завдань; терміни досягнення визначених у документі цілей і виконання відповідних завдань; якість документів стратегічного планування у сфері національної безпеки; показники соціально-економічного

розвитку України та розвитку системи забезпечення національної безпеки[24, с. 113].

Згідно із Законом України «Про національну безпеку України», державна політика у сферах національної безпеки і оборони спрямовується на забезпечення воєнної, зовнішньополітичної, державної, економічної, інформаційної, екологічної безпеки, кібербезпеки України тощо, а загрози національній безпеці України та відповідні пріоритети державної політики у сферах національної безпеки і оборони визначаються в Стратегії національної безпеки України, Стратегії воєнної безпеки України, Стратегії кібербезпеки України, інших документах з питань національної безпеки і оборони, які схвалюються РНБО України й затверджуються указами Президента України [12]. Стратегія національної безпеки 2020 року вказує на потребу розроблення таких основних документів щодо планування у сфері сектору безпеки, які визначатимуть шляхи та інструменти її реалізації: Стратегії воєнної безпеки України; Стратегії громадської безпеки та цивільного захисту України; Стратегії економічної безпеки; Стратегії енергетичної безпеки; Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату; Стратегії біобезпеки та біологічного захисту; Стратегії інформаційної безпеки; Стратегії кібербезпеки України; Стратегії зовнішньополітичної діяльності; Стратегії забезпечення державної безпеки; Стратегії продовольчої безпеки; Національної розвідувальної програми [25].

Країни світу вже давно активізують свою діяльність в рамках прийнятих вітчизняних стратегій кібербезпеки. А, у нашій державі нарешті почали звертати гідну увагу на проблеми забезпечення інформаційної та інформаційно-психологічної безпеки. До основних загроз інформаційної безпеки України, зазначають експерти, можуть бути віднесені обмеження свободи слова та доступу громадян до інформації, руйнування системи цінностей, духовного та фізичного здоров'я особи, суспільства, негативні зміни їх цільових настанов, маніпулювання громадською думкою з боку державної влади, фінансово-політичних кіл, низький рівень інтегрованості

України у світовий інформаційний простір тощо. Згідно зі ст. 17 Конституції України[21], забезпечення інформаційної безпеки держави стоїть на одному рівні із захистом суверенітету й територіальної цілісності України, забезпечення її економічної безпеки як найважливішими функціями держави [11].

Так, у 2021 році Указом Президента України було затверджено рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 травня 2021 року «Про Стратегію кібербезпеки України» [26]. В межах запропонованої стратегії визначена система пріоритетів, стратегій та механізмів для нарощування потенціалу адаптації уряду і бізнесу до зростаючих кіберризиків у сфері інформаційної безпеки.

Ще одними показниками оцінки безпеки країни є Глобальний індекс кібербезпеки та Національний індекс кібербезпеки. За підсумками одного у 2020 році Україна посіла 86 місце [27]. Таким чином, ми завжди знаходимося серед країн з високим рівнем схильності до кіберзагроз. У 2022 році на 10 сходинок вище (78 місце), так кіберзахищеність зростає, але, кількість кібернападів у світі займає 1-е місце у зв'язку з війною. У Національному індексі кібербезпеки у 2022 році [28] Україна отримала оцінку 75,32 і зайняла 24 місце в рейтингу, випередивши частину європейських країн (Австрію, Ірландію і Норвегію). А, найкращу оцінку в рейтингу отримали Греція (96). Країни Агресори РФ та РБ отримали в рейтингу лише оцінку в 71 та 53, що є дуже низькими.

В таких умовах, Україні слід постійно плідно працювати, щоб не допустити падіння в рейтингу. Необхідна підтримка українських айтивців за кордоном, які можливо не захочуть повернутися в Україну після перемоги.

Дані індекси дозволяють нам виміряти ефективність державної стійкості, реагування країни на правопорушення та боротьби з ними, можливості оборони, розподіл ресурсів, участь приватного сектору, рівень ефективності робочої сили та інновацій як у сфері кібербезпеки, так і у сфері національної безпеки в цілому.

Стратегія воєнної безпеки покликана замінити Воєнну доктрину України розробляється вперше. У ній пропонується закріпити концепцію всеохоплюючої оборони і залучення для її реалізації не лише Збройних сил України, а й усіх складових сектору безпеки і оборони та громадянського суспільства. Насьогодні це є найбільш раціональним в умовах екзистенційної воєнної загрози національній безпеці, з урахуванням дисбалансу воєнних потенціалів України та росії [29]. Згідно із проектом стратегії воєнної безпеки, головною метою воєнної політики України є створення умов для відновлення територіальної цілісності держави, її суверенітету і недоторканності в межах міжнародно-визнаного державного кордону.

Ще один показник оцінки безпеки країни характеризує воєну сферу, тобто Українську армію, яка на сьогоднішній день, стала однією з найбільш боєздатних та високопрофесійних у Європі, і піднялася з 22 місця за 2021 рік на 15 місце за 2022 рік у рейтингу найсильніших армій світу за версією міжнародної організації GlobalFirepower. У даному рейтингу, представлено 145 країн. За 2022 рік Індекс сили (PowerIndex) України складає 0,2516 (оцінка 0,0 вважається «ідеальною») [31].

Відштовхуючись від показників рейтингу, можемо констатувати, що визначені цілі та завдання воєнної політики відповідають сучасному стану і середньостроковому прогнозу воєнно-політичної ситуації та можуть уточнюватися відповідно до змін безпекового середовища, умов соціально-економічного розвитку України, спроможностей сил оборони. Після створення умов для відновлення територіальної цілісності України, основна мета воєнної політики полягатиме у запобіганні виникненню нових воєнних конфліктів, системному зміцненні обороноздатності держави, підвищенні її ролі та авторитету на міжнародній арені [29].

Сьогодні, щодо вирішення зазначених вище проблем неможливо підійти без системного вдосконалення чинного законодавства та якісних механізмів взаємодії суб'єктів з питань розробки та впровадження єдиної, стабільної, узгодженої державної захисту національних інтересів України.

Адже, Україна як незалежна держава співпрацює та має членство в багатьох міжнародних організаціях, серед них Організація Об'єднаних Націй, Всесвітня Торгова Організація та інші. Міжнародне співробітництво України на міжнародній арені отримало принципове значення та особливо активно почало розвиватися після початку подій на Сході України та анексії Криму у 2014 р. Військова агресія з боку РФ стимулювала співробітництво з такими світовими організаціями як ООН, ОБСЄ, ПАРЄ, НАТО.

Весь цивілізований світ занепокоєний та стурбований тими подіями, які відбуваються на території України, починаючи з 2014 року. Це підтверджується участю у Нормандському форматі лідерів Франції та Німеччині, підписанням низки документів, публічними виступами в ООН, ПАРЄ, які засуджують дії РФ та збройних формувань на Сході України, прийняттям економічних та політичних санкцій проти Росії. Україна отримує політичну, економічну та гуманітарну підтримку від багатьох країн світу, від деяких збройну. Очевидним є те, що на даному етапі розвитку України така допомога з боку міжнародних структур та держав необхідна для будівництва національної оборони, безпеки та реалізації своїх національних інтересів [32].

Отже, потрібно пам'ятати та усвідомлювати те, що кожна держава на планеті захищає та намагається реалізувати, перш за все, свої власні національні інтереси. Питання реалізації державної політики безпеки знаходиться у площині визначення мети, завдань, способів та інструментів, що дозволять забезпечити захист звичного способу життя, інтересів людини, суспільства та держави від загроз, які постійно виникають. До того моменту, поки українські інтереси збігаються з інтересами держав – партнерів та з інтересами міжнародних організацій – Україна має підтримку, але якщо національні інтереси України будуть йти в розріз з позицією деяких світових лідерів в тій чи іншій ситуації, то фактично потрібно бути сильними та готовими до того, щоб самостійно виступати в якості суб'єкта захисту своїх національних інтересів, в тому числі і на міжнародній арені.

2.2 Сучасний стан державного регулювання безпекових відносин у сфері публічного управління, в умовах воєнного стану

Публічне управління в умовах воєнного стану має свої характерні особливості та механізми розвитку. Вони потребують окремих наукових досліджень задля вироблення дієвих пропозицій щодо пріоритетів і напрямів підвищення ефективності управління державою під час протистояння зовнішній агресії. Разом із цим, для вирішення вказаного завдання необхідно адекватно оцінити ті інституційні трансформації, які сьогодні відбуваються в Україні, а також окреслити коло першочергових змін, яких потребує система прийняття управлінських рішень та механізм розробки стратегічних планів на загальнодержавному та регіональному рівнях.

РФ, використовуючи різноманітні методи гібридної війни заподіяла значних ушкоджень в контексті кризи світової безпеки, які призвели до порушення територіальної цілісності на Сході України та в Криму, а також було деформовано систему глобальної та регіональної безпеки[19, с. 45].

Таким чином, в умовах війни в Україні, на жаль, можна констатувати виникнення нової загрози нормальному розвитку громадянського суспільства та ефективного функціонування публічної влади, а відтак і національній безпеці – різке зниження довіри суспільства до дій або рішень органів публічної влади, різке збільшення випадків демонстративного та прихованого невиконання встановлених нормами права приписів як приватними фізичними і юридичними особами, так і суб'єктами публічного адміністрування різних рівнів.

Промова на врученні Нобелівської премії миру[20]:

- права людини мають бути не менш вагомим чинником у прийнятті політичних рішень як економічна вигода чи безпека;

- міжнародна система миру та безпеки більше не працює. Система ООН, створена після Другої світової війни її переможцями, заклала для окремих країн невинуваті індигенції;

- політики мають спокусити уникати пошуку складних стратегій, що вимагають тривалого часу. Вони часто поведуться так, ніби глобальні виклики самі колись зникнуть. Але правда в тому, що вони тільки загострюються.

Нагальну потребу активного впровадження публічного адміністрування сектору безпеки України визначає Угода про Асоціацію України з Європейським Союзом. Посилення співробітництва у сфері юстиції, свободи та безпеки з метою забезпечення верховенства права та поваги до прав людини й основоположних свобод передбачено Угодою [33].

Для України європейська інтеграція – процес зближення з європейською спільнотою, з її принципами та цінностями, стандартами захисту прав і свобод людини. Курс держави на європейську інтеграцію підтримується переважною більшістю українського суспільства, питання імплементації Угоди про асоціацію України з ЄС посідає чільне місце в політичному порядку денному в Україні. Вважаємо, що в оборонній галузі недостатньо інвестицій, спроможностей та оперативної сумісності, а також, і перш за все, існує політичне небажання реалізувати положення, передбачені європейськими договорами та численними домовленостями про співпрацю між державами-членами, що обмежує здатність Союзу грати вирішальну роль у зовнішніх кризах та реалізувати весь свій потенціал»[31].

Співробітництво з ЄС у сфері Спільної політики безпеки та оборони є важливою системною частиною європейського інтеграційного курсу України. Вагомим елементом цієї системи повинен стати сектор безпеки і оборони України, який функціонально об'єднує військові формування, правоохоронні та розвідувальні органи та спеціальні служби, їх сили, засоби і основні ресурси. Створення потужного сектору безпеки і оборони повинно

стати одним із пріоритетів безпекової політики України в умовах наявних тенденцій до комплексного вияву різних видів боротьби у сучасних конфліктах та за обмежених ресурсних можливостей держави [30]. Стратегія національної безпеки у своїй новій редакції визначає пріоритети національних інтересів України та забезпечення національної безпеки, цілі та основні напрями державної політики у сфері національної безпеки. Вона ґрунтується на таких основних засадах: стримування; стійкість; взаємодія – розвиток стратегічних відносин із ключовими іноземними партнерами.

Стратегія сталого розвитку «Україна-2020» указує на доцільність удосконалення системи національної безпеки й оборони в напрямі підвищення обороноздатності держави, реформування Збройних Сил України та інших військових формувань України відповідно до сучасних вимог [34]. У Концепції розвитку сектору безпеки і оборони України визначено потребу формування й підтримання безпекових спроможностей, що дасть змогу гарантовано забезпечити адекватне та гнучке реагування на весь спектр загроз національній безпеці України, раціонально використовуючи наявні в державі можливості й ресурси [35].

Усі, вищевказані нормативно-правові акти відображають окремі елементи реалізації публічного адміністрування в секторі безпеки України.

А, ми розглянемо більш глибоко, щодо реалізації публічних інтересів у секторі безпеки України, як об'єкту публічного адміністрування пов'язаних із забезпеченням національних інтересів України. Публічне адміністрування в секторі безпеки України – це діяльність суб'єктів публічного адміністрування, яка регламентована законодавством і спрямована на реалізацію законів та інших нормативно-правових актів шляхом прийняття Державного Бюджету на наступний календарний рік та інше [36, с. 141].

Вивчення досвіду управління публічною національною безпекою України після 24 лютого 2022 року, скоріш за все, стане обов'язковою частиною програми в правових школах. І якщо військові експерти світу

захоплюються нашими успіхами на полі бою, то управлінці, успіхами управління в тому числі бюджетом України. Тому, дивлячись ретроспективно на бюджет 2022 року, можна сміливо сказати, що з погляду публічного управління ми пройшли рік достатньо стабільно.

Відповідно до Стратегії національної безпеки України визначено[12]:

- пріоритети національних інтересів України та забезпечення національної безпеки, цілі, основні напрями державної політики у сфері національної безпеки;
- поточні та прогнозовані загрози національній безпеці та національним інтересам України з урахуванням зовнішньополітичних та внутрішніх умов;
- основні напрями зовнішньо-політичної діяльності держави для забезпечення її національних інтересів та безпеки;
- напрями та завдання реформування й розвитку сектору безпеки і оборони;
- ресурси, необхідні для її реалізації.

Здійснимо аналіз ресурсів сфери національної безпеки в Україні, спираючись на статистичні звіти Міністерства фінансів (табл. 2.1 та рис. 2.1.) про виконання бюджету України.

Таблиця 2.1

Основні видатки Державного бюджету України

Видатки	Млрд. грн	Частка, %	Млрд. грн	Частка, %	Млрд. грн	Частка, %
	2021 р.		2022 р.		2023 р. (план)	
Безпека та оборона	12,7	8,56	114,3	42,24	112,1	57,7
Соціальне забезпечення (код 2700)	34,3	23,05	50,9	18,83	45,0	23,21
Всього видатків	149,0	100,0	270,5	100,0	194,1	100,0

Джерело: [37]

Тож, зазначимо, що видатки за напрямом «Безпека і оборона» впродовж останнього десятиріччя (2008-2022 рр.) займали левову частину у зведеному бюджеті і значно перевищували обсяги коштів сфери освіти, охорони здоров'я і навіть економічної діяльності [37].

Згідно табл. 2.1., виділимо, що в умовах збройного конфлікту на території усієї країни видатки на оборону у 2022 році збільшилися майже в 2,5 раза, а витрати на соціальну сферу, у тому числі соціальний захист і соціальне забезпечення, залишалися також у пріоритеті.

Така динаміка свідчить про переважно зростаючий тренд державних витрат на соціальний захист та соціальне забезпечення населення та пов'язана не скільки зі скороченням державних витрат на соціальний захист та соціальне забезпечення населення, скільки зі збільшенням навантаження на бюджет.

Тому, що частина території нашої держави все ще незаконно анексована та тимчасово окупована Російською Федерацією, на частині ведуться бойові дії.

За 2023 рік видатки на безпеку та оборону склали найбільшу частку 57,7 %. Їх частка у порівнянні з 2022 роком, ще збільшилась, що характеризується обороною спрямованістю бюджету. Тому, що видатки на оборону у 2022 р. займали 42,24 %. відповідно до загального обсягу усіх видатків Державного бюджету України [37].

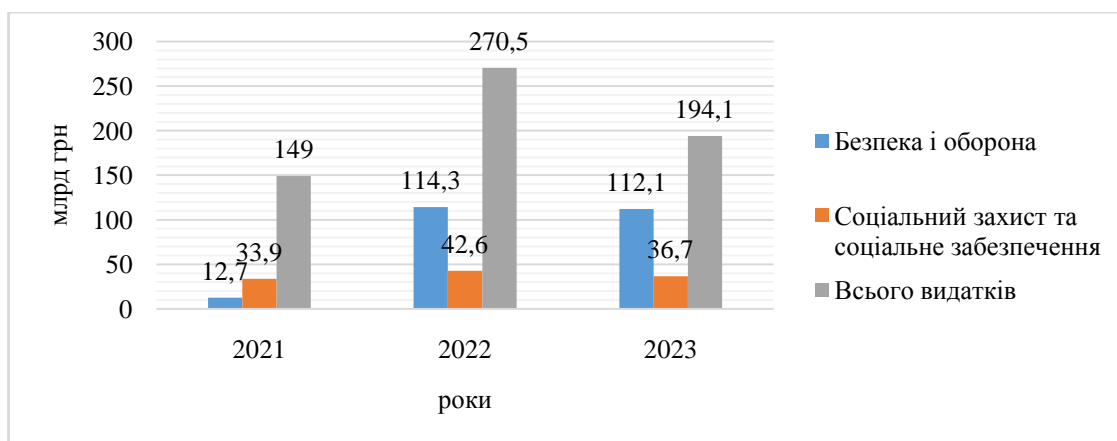

Рис. 2.1. Динаміка основних державних видатків за період 2021-2023 рр., млрд. грн

Джерело: [37]

З рис. 2.1 видно, що у 2022 році відбулось зростання видатків державного бюджету на безпеку і оборону, ніж у 2021 році. Крім того, аналіз структури видатків зведеного бюджету України на безпеку і оборону дозволяє зробити висновок, що починаючи з 2014 року найбільшу частину видатків становили саме такі витрати.

Також, з'ясуємо більш детальноше видатки Державного бюджету України на безпеку і оборону в 2021-2022 рр. на рис. 2.2.

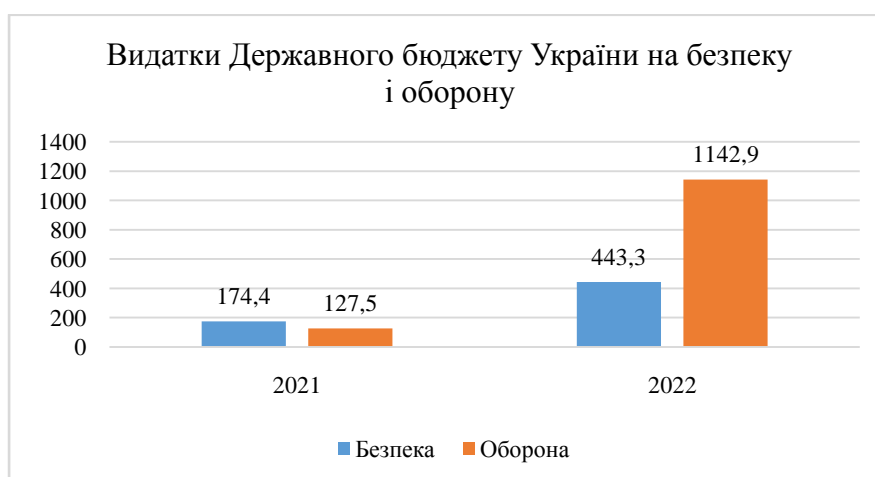

Рис. 2.2. Видатки Державного бюджету України на безпеку і оборону в 2021-2022 рр., млрд грн

Джерело: [37]

Війна, розв'язана РФ проти України, зумовила значну зміну обсягів та напрямів бюджетних видатків у 2022 р. Загалом найбільш зросли видатки у сферах «Оборона» (42,2 % від загального обсягу видатків), «Громадський порядок, безпека та судова влада» (16,4 %) та «Соціальний захист та соціальне забезпечення» (15,7 %). Ці напрями залишалися пріоритетними для забезпечення безпеки в умовах воєнного стану, тобто відсічі агресора, виплат грошового забезпечення військовослужбовцям та іншим категоріям захисників, а також підтримки найбільш уразливих верств населення.

Отже, здатність до швидкої мобілізації ресурсів в умовах кризи залишається в Україні наразі недостатньою. Це зумовлено насамперед інертністю бюрократичного апарату, потребою додаткового часу на розгортання антикризової діяльності, особливо у випадках, порядок дій щодо яких не був визначений завчасно, що знайшло підтвердження у випадках реагування на поширення COVID-19, а також часткову окупацію росією.

РОЗДІЛ 3

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ СТРАТЕГІЧНИХ ОРІЄНТИРІВ ЩОДО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЗАБЕРПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Процес успішного становлення України як суверенної держави вирішальною мірою залежить від забезпечення її національної безпеки. З огляду на зростаючі загрози і нестабільність у світі, постають нові виклики міжнародній безпеці у сировинній, енергетичній, фінансовій, інформаційній, екологічній, продовольчій та інших сферах. Загрози через поширення зброї масового ураження, міжнародний тероризм, транснаціональна організована злочинність, піратство, нелегальна міграція, міждержавні та громадянські конфлікти стають все більш інтенсивними, зачіпають все нові геополітичні регіони і держави. Водночас усе більш актуальними стають внутрішні виклики національній безпеці України [38, с. 1].

Насамперед це стосується наявності неефективної системи публічного адміністрування у сфері національної безпеки через недосконалість системи державного управління внаслідок витратної економічної моделі та економічної кризи, що поглиблюється, виснаження фінансових ресурсів держави і, зрештою, зниження рівня життя населення, а також тотальної корупції, спотворення демократичних процедур, що стримують процеси кадрового оновлення суб'єктів публічного адміністрування, ведуть до неспроможності держави виконувати власні функції насамперед щодо захисту прав і свобод людини та громадянина, викликають зростаючу недовіру до державних органів з боку суспільства [38, с. 1].

Будь-яка політична, господарська чи суспільно-культурна діяльність у державі передбачає наявність певних сприятливих умов та чинників стабільності. Забезпечення необхідних умов, які дозволяють реалізовувати права та свободи людини, гарантувати територіальну цілісність, можливості підприємницької діяльності, розвитку ринкового середовища, високої якості

життя, отримання суспільно важливих послуг, безпечного довкілля та існування, є ключовими напрямками формування державної політики у сфері безпеки [39, с. 73].

Незадовго до початку повномасштабної війни, яку розпочала Російська Федерація проти України 24 лютого 2022 р., у нашій державі було завершено підготовку галузевих безпекових стратегій у межах нового циклу стратегічного планування, започаткованого з прийняттям у 2020 р. нової редакції Стратегії національної безпеки України (Президент України, 2020). У документах було визначено широкий спектр загроз національній безпеці в різних сферах. Водночас результати поглибленого аналізу таких загроз дозволяють стверджувати, що джерел їх виникнення було не надто багато[40].

Сучасні умови функціонування суспільства є досить мінливими та непередбачуваними та мають схильність до постійного впливу форс-мажорних обставин та надзвичайних ситуацій внаслідок прояву міждержавних конфліктів, терористичних актів, техногенних, природних та політичних загроз як населенню, так і країні в цілому. Саме існування держави в першу чергу залежить від дієвості реалізації політики у сфері безпеки, що доводять останні події, пов'язані з розповсюдженням пандемії COVID-19 та наслідками російського військового вторгнення в Україну. У процесі виникнення надзвичайного стану, коли на загальнодержавному рівні виявляються ситуації з людськими та матеріальними втратами, безперечно основні надії покладаються на реалізацію державою функцій безпеки, які забезпечуються правовими, економічними, адміністративними, політичними, інституційними та ін. механізмами державного управління на основі дієвої політики у сфері безпеки [39, с. 73].

Як, виявляється, найбільша група загроз національній безпеці України походила від агресивної зовнішньої і воєнної політики РФ. До таких загроз у галузевих безпекових стратегіях віднесено посягання на суверенітет і територіальну цілісність України, блокування руху нашої держави до набуття

повноправного членства у ЄС та НАТО, можливість подальшої ескалації збройної агресії РФ проти України та повномасштабного застосування військової сили проти України, провокування збройного конфлікту на державному кордоні України, ведення розвідувально-підривної діяльності спеціальних служб РФ проти України, здійснення інформаційних спецоперацій, використання незаконних збройних формувань, поширення тероризму, який РФ фінансує та підтримує, атаки в кіберпросторі, блокування постачання необхідних ресурсів та обладнання для потреб економіки України тощо (Кабінет Міністрів України,; Президент України) [40].

На момент набуття чинності галузевими безпековими стратегіями Україна протягом восьми років зазнавала гібридної агресії РФ. Така агресія виходила поза межі однієї держави, а її вияви й результати нині загальновідомі, зокрема: на рівні України – окупація в 2014 р. Автономної Республіки Крим і частини Луганської і Донецької областей, неодноразові спроби втручання у внутрішні справи України; на регіональному рівні – застосування енергетичної зброї (наприклад, у спосіб створення штучного дефіциту природного газу в Європі та підвищення його ринкової вартості), створення міграційної кризи на кордоні Білорусі (сателіта РФ) та держав ЄС; на міжнародному рівні – реалізація стратегії створення напруженості на Заході, поширення російської пропаганди й дезінформації тощо. Було зрозуміло, що керівництво РФ не планувало переглядати агресивну зовнішню і воєнну політику, надто щодо України. Водночас сценарій повномасштабного вторгнення РФ в Україну вже на початку 2022 р. та ведення агресором терористичної війни проти населення більшістю експертів не розглядався як найбільш ймовірний [40].

Причини розгортання РФ війни проти незалежної України мають вочевидь не лише політичний, а й ідеологічний та історичний контексти. Посягання РФ на суверенітет і територіальну цілісність сусідніх держав, передусім Грузії, Молдови та України, спостерігалися вже не один

рік. Проте реакція з боку демократичних держав і міжнародних організацій, які відповідають за мир та безпеку, на відверті порушення РФ норм міжнародного права й маніпулювання демократичними цінностями до цього часу була вкрай слабкою. Політика умиротворення агресора та символічні санкції не стали на заваді агресивним планам Кремля, що згодом призвело до розширення формату гібридної агресії РФ і повномасштабного вторгнення в Україну[40].

Загалом, руйнування створеної після Другої світової війни системи міжнародної безпеки й послаблення впливу міжнародних організацій, що мають забезпечувати дотримання норм міжнародного права, доцільно визначити джерелом окремої групи загроз національній безпеці України. Зазначені глобальні процеси знизили ефективність наявних інструментів кризового врегулювання, знецінили безпекові гарантії, надані різним державам, провокували нові міждержавні конфлікти і поширення міжнародної злочинності за відсутності системи ефективних стримувань і покарань.

Джерело загроз національній безпеці, пов'язане з неефективністю системи міжнародної безпеки, виявилось особливо небезпечним саме для України, оскільки чинні механізми захисту миру та безпекові гарантії, у т. ч. за Будапештським меморандумом, не завадили РФ роками здійснювати гібридну агресію проти України, а 24 лютого 2022 р. розпочати повномасштабну війну [40].

У таких умовах проблема національної безпеки постає як надзвичайно актуальна, першорядна, що потребує суспільного і державного вирішення. Це, своєю чергою, зумовлює нагальну потребу напрацювання єдиної системи знань про національну безпеку на основі наукової методологічної бази, в тому числі визначення ефективних засобів публічного адміністрування у сфері національної безпеки України [38, с. 1].

Зауважимо, що протистояння України у війні активізувало сильні сторони держави та суспільства, зокрема злагодженість і єдність щодо

демократичних цінностей і національних інтересів. Це дозволило оперативно усунути деякі уразливості. Передусім ідеться про вади у сфері інформаційної політики держави й слабкість системи стратегічних комунікацій. Завдяки ефективному координуванню відповідної діяльності та об'єднанню зусиль держави, суспільства та бізнесу Україні вдалося отримати значні переваги в інформаційній війні та забезпечити поширення у світі правдивої інформації про події, що відбуваються нині в країні [40].

До інших сильних сторін Української держави та суспільства можна віднести сформованість законодавчої бази, яка передбачає механізми управління державою як у звичайних умовах, так і в умовах надзвичайного та воєнного стану. Це значною мірою гарантує безперервність урядування, що є одним із ключових напрямів забезпечення національної безпеки і стійкості. Крім того, ухвалений 2021 р. Закон України «Про основи національного спротиву» (Верховна Рада України, 2021) заклав підвалини організації територіальної оборони, яка відіграла важливу роль у забезпеченні захисту держави у нинішній війні. Зокрема, у такий спосіб було реалізовано принцип субсидіарності, який є одним із ключових у сфері формування національної стійкості. Це дозволило суттєво підвищити ефективність реагування на воєнні загрози на місцевому рівні й налагодити належне координування на всіх рівнях [40].

Так, в умовах дестабілізації та наявних загроз сподіватися на створення та відтворення власного потенціалу вкрай важко. Забезпечення національної безпеки суб'єктами публічної адміністрації, таким чином, може розглядатися як генеральна функція держави. Система суб'єктів публічної адміністрації відносно забезпечення національної безпеки України складається з органів законодавчої, виконавчої та судової влади, правоохоронних органів, органів місцевого самоврядування, а також громадян та громадських об'єднань, які добровільно беруть участь у забезпеченні національної безпеки України [41, с. 86].

Повномасштабне вторгнення, як і гібридна війна РФ, що триває

з 2014 р., виявили в Україні й інші переваги, такі як потужний волонтерський рух і значний потенціал самоорганізації суспільства. Активні навчання й тренування представників органів державної влади, сил безпеки та оборони, зокрема за участі іноземних держав та НАТО, щодо комплексного реагування на різні загрози, суттєво підвищили рівень готовності держави до збройної агресії РФ, що якісно відрізняє поточну ситуацію від тієї, яка склалася в 2014 р. Безумовною перевагою є також лідерство Президента України, що забезпечило не лише ефективне протистояння кількісно більшим силам ворога, а й дозволило організувати потужну міжнародну коаліцію демократичних держав на підтримку України [40].

Під час війни сформувалися й нові можливості для захисту національних інтересів і подальшого відновлення країни у післявоєнний період. Передусім ідеться про зміцнення двосторонніх відносин України з низкою держав світу, прогрес України на шляху європейської інтеграції та у захисті суверенних прав у міжнародних судових установах, зокрема Міжнародному суді ООН, широкий суспільний резонанс і підтримку України у світі тощо [40].

Беручи до уваги наведені вище характеристики безпекового середовища України й контекст поточної безпекової ситуації, проаналізуємо кілька припущень щодо джерел основних загроз національній безпеці України в післявоєнний період.

РФ залишатиметься основним джерелом загроз національній безпеці України на довгі роки. Хоча найгірші прогнози щодо розширення агресії РФ проти України вже справдилися, після завершення війни не варто очікувати на відмову керівництва РФ (навіть у разі заміни її очільників) від агресивних планів щодо продовження експансіоністської політики щодо України. Початок повномасштабних бойових дій РФ проти України на тлі низки помилок у розрахунках керівництва РФ щодо потенціалу стійкості Української держави і суспільства унеможливили досягнення стратегічних цілей РФ щодо створення напруженості на Заході на глобальному та

регіональному рівнях, призвели до запровадження потужних міжнародних санкцій проти РФ, що спричинило значні економічні, фінансові, політичні, технічні, іміджеві та інші втрати. Зазнаючи збитків, РФ прагнутиме відновитися передусім у спосіб захоплення у ході війни нових територій України й отримання доступу до ресурсів нашої держави. Чинник вимушених переселенців з України до країн ЄС вже зараз використовується РФ як інструмент політичного та економічного тиску на Захід. Але й по завершенню війни малоімовірно є те, що РФ відмовиться від спроб у різний спосіб завдати шкоди інтересам України, а також втручання у її внутрішні справи, використовуючи цей шлях як продовження тиску на Захід з метою скасування санкцій [40].

Поряд з національними державами на сучасній світовій арені діють міжнародні об'єднання, організації та інші недержавні актори. Водночас відбувається послаблення базових інститутів міжнародного регулювання, які виявляють недостатню ефективність у протидії сучасним викликам і загрозам. Тому, що архітектура глобальної безпеки зазнає змін, проте цей процес буде складним і тривалим. Ескалація ситуації довкола України напередодні війни дала РФ можливість підвищити рівень воєнно-політичної напруженості в країнах Заходу, але формально не виходити за межі міжнародного права. Зокрема, і накопичення російських військ уздовж кордонів України, і вимоги до США та НАТО щодо «гарантій безпеки» багатьма державами були інтерпретовані як законні з погляду суверенних прав РФ як незалежної держави та суб'єкта міжнародних відносин. Цьому сприяла й запущена РФ інформаційна кампанія, яка акцентувала увагу урядів і громадськості країн Заходу на тім, що РФ – актор, на якого варто зважати, навіть якщо це офіційно не визнається. Не виключено, що саме така ситуація пояснює вичікувальну позицію переважної більшості держав світу та їхніх лідерів у перші дні війни та значну обережність у подальших діях і рішеннях цих держав [40].

Війна в Україні виявила неефективність низки міжнародних

організацій та їхніх структурних підрозділів (зокрема, РБ ООН, Міжнародного руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця, ЮНІСЕФ, ОБСЄ, МАГАТЕ та ін.), які не змогли ані вирішувати складні питання щодо забезпечення безпеки і миру, ані оперативно зорієнтуватися в міжнародному безпековому середовищі та ідентифікувати події, зокрема відрізнити війну від конфлікту або спеціальної військової операції. Наведене ставить на порядок денний питання щодо проведення аудиту діяльності зазначених міжнародних організацій та їх глибинного реформування. Також викликає сумніви ефективність НАТО як політично-військового альянсу 30 держав Північної Америки і Європи зі складною бюрократичною системою ухвалення рішень та управління, надто в умовах швидких і непередбачуваних змін сучасного безпекового середовища.

Від оптимального вирішення окресленої проблематики залежить як забезпечення безпеки соціуму та людини як найвищої соціальної цінності, так і дотримання принципів демократичної і правової держави. Причому, забуття чи навіть нехтуванням безпекою окремої людини не може пояснюватися якимись глобальними проблемами чи високими державними інтересами. Як слушно стверджують М. Боєр та Дж. Вільд, поняття «безпека» має розглядатися у нерозривному взаємозв'язку з такими поняттями, як «стійкість» і «належне врядування», а «безпека людини» має стати ключовою концепцією в дуже тривалій боротьбі за покращення якості світового суспільства». Все це свідчить про те, що у питаннях безпеки органи публічної влади мають неухильно дотримуватися гармонійного співвідношення безпеки соціуму, держави та особистості. Беззаперечним є і положення про те, що безпека людини потребує систематичного, всебічного та превентивного захисту з боку органів публічної влади. Держави несуть основну відповідальність за здійснення такого захисту, тоді як інші організації, такі як міжнародні органи, громадянське суспільство та недержавні/неурядові організації також у цьому сенсі мають відігравати ключову роль. При цьому вони мають не лише скеровувати левову частку

зусиль на безпеку особистості, але і доволі виважено підходити до забезпечення співвідношення безпеки і свободи особистості. Водночас важливе значення має відводитися і дотриманні положення, згідно з яким свобода кожної окремої особистості не має абсолютного характеру (вона має базуватися на тому достеменному принципові, що свобода однієї людини закінчується там, де починається свобода іншої людини)[42, с. 118].

Чинне законодавство у сфері забезпечення національної безпеки потребує вдосконалення в частині інтеграції України до НАТО. Врахування міжнародних стандартів в оборонній сфері є важливим чинником визнання українського суспільства цивілізованим членом міжнародного співтовариства. Не викликає сумнівів пріоритетність міжнародних правових стандартів у сфері забезпечення національної та міжнародної безпеки. Врахування міжнародних стандартів у безпековій та оборонній сфері є важливим чинником визнання українського суспільства цивілізованим членом міжнародного співтовариства. Міжнародні акти є складовою системи нормативно-правових актів, що закріплюють засади національної безпеки. Системний аналіз міжнародних стандартів у сфері забезпечення національної безпеки і оборони заслуговує комплексного вивчення. Сучасна міжнародна та національна безпека характеризується активізацією взаємозалежності держав, що дає змогу констатувати тенденції до інтеграційних процесів, прагнення до цілісності та єдності всього світу. Зміна характеру цих феноменів зумовлює перегляд їх правового регулювання. Міжнародна та національна безпека еволюціонують під впливом багатьох чинників, що особливо помітно в епоху глобалізаційних процесів. Навіть ефективна правова та інституційна основа забезпечення національної безпеки держави не видається дієвою в умовах зовнішніх військових викликів і агресії. Міжнародне співтовариство стає на захист і підтримку тих держав світу, які визнають і беззаперечно дотримуються міжнародних правових стандартів у сфері глобальної безпеки, прав людини, шанує цілісність і недоторканість суверенних держав світу [43, с. 184].

З іншої сторони, можна також припустити, що після війни в Україні у світі сформується низка нових воєнних та/або політичних альянсів, які будуть меншими за розмірами, але більш гнучкими і зможуть запропонувати своїм членам ефективніші гарантії безпеки [40].

Тому, що сьогодні змінилася значущість ООН та ставлення до організації держав-членів. Розвиток конфліктів та агресивні дії і наміри керівництва окремих держав свідчать про те, що ООН не є дієвим механізмом захисту державчленів від військових загроз. Зі збільшенням політичного впливу та розширенням НАТО суттєво змінилася воєнно-силова конфігурація в Європі. Конфлікти, що спалахнули в державах у дев'яностих роках минулого століття, тривають і нині. Неконтрольоване переміщення мігрантів із мусульманських країн створило серйозну загрозу для національної безпеки не тільки України, але й насамперед країн Європейського континенту[43, с. 184].

Важливим кроком підвищення ефективності публічного адміністрування у сфері національної безпеки України є визначення пропозицій щодо удосконалення цієї діяльності з метою досягнення цілей реформування та успішного виконання поставлених завдань і функцій [44, с. 168].

У сфері національної безпеки процес публічного адміністрування найтіснішим чином пов'язаний з феноменами політики і права, тому оскільки реалізують владні повноваження держави у сфері національної безпеки. Державна влада реалізує власну політику у вигляді періодично прийнятих управлінських програм, а в правових приписах встановлює загальнообов'язкові норми і здійснює контроль над їх дотриманням. У даному контексті важливе значення має стратегічний рівень правового регулювання діяльності суб'єктів публічного адміністрування у сфері національної безпеки України. Так, формами громадської думки і нормативного закріплення стратегічного рівня публічного адміністрування є [45]: по-перше, державна політика, яка реалізує сутність держави, за

допомогою якої вона виконує свою місію забезпечення національної безпеки і розвитку суспільства; по-друге, державні програми, як цільові, ресурсні та управлінські напрямки якісного перетворення будь-яких сфер і галузей життєдіяльності суспільства; по-третє, державні концепції, як принципові погляди, позиції, цінності державних органів або їх керівників з актуальних проблем суспільного розвитку; по-четверте, державні плани, як напрямки і способи конкретних рішень і дій по досягненню намічених об'єктивних результатів; по-п'яте, законодавчі та інші нормативні правові акти, що фіксують за допомогою правових норм бажані для суспільства ідеали, цінності і цілі поведінки і діяльності людей [44, с. 169].

Відповідно, і удосконалення правового регулювання публічного адміністрування у сфері національної безпеки являє собою цілеспрямовану роботу керівників і виконавців на всіх його рівнях, яку необхідно здійснювати, виходячи з певної ієрархії національних цілей (суспільно-політичні, соціальні, духовні, економічні, оборонні, екологічні, інформаційні та ін.) [44, с. 169].

Органи правопорядку в ході збройної агресії Російської Федерації проти України зіштовхнулись із безпрецедентними викликами у своїй діяльності, насамперед безпековими, на які довелося оперативно реагувати. Серед них - організаційні та інші проблеми, що вплинули на здатність органів правопорядку ефективно виконувати свої функції із забезпечення національної безпеки України в низці аспектів. Водночас у суспільства зберігся чіткий запит на рішучі та позитивні зміни в усіх сферах життя, у тому числі правоохоронній, після перемоги України [46].

Тому, Ключовим завданням на наступні п'ять років, згідно Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023-2027, мають стати[46]:

- гарантування прав і свобод людини та громадянина, а також подальша розбудова демократичної держави, у якій неухильно забезпечується верховенство права;

- прискорення цифровізації, забезпечення максимальної оперативності й результативності роботи у державному секторі;
- зміна в системі органів правопорядку, яка має бути комплексною і стосуватися всіх аспектів їх функціонування: від підготовки та добору високопрофесійних співробітників на службу до забезпечення ефективності функціонування системи з урахуванням міжнародних стандартів, зокрема, підзвітності та прозорості.
- зменшення корупційних та інших ризиків, які слід надалі ще мінімізувати, у тому числі шляхом посилення механізмів демократичного цивільного контролю за процесом прийняття рішень.
- визначення метою реформування органів правопорядку ціннісні орієнтири, організаційну культуру, структуру управління, законодавче регулювання, зокрема з урахуванням потреб правозастосовної практики;
- створити демократично керовану, підзвітну, компетентну, дієву та результативну систему органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України слугуватиме передумовою для стабільного розвитку держави й суспільства шляхом підвищення рівня державної і громадської безпеки.

Так, важливим є запровадження довгострокового планування, орієнтованого на розвиток оборонних і безпекових спроможностей, спрямованих на відновлення територіальної цілісності та суверенітету України. Згідно, якого основними пріоритетами є: забезпечення верховенства права, запобігання та протидія злочинності з неухильним дотриманням прав людини, у тому числі гендерної рівності; посилення гарантій незалежності, розвиток міжнародного співробітництва, зокрема через розширення міжвідомчої взаємодії, а також підвищення ефективності виконання органами правопорядку та прокуратури покладених на них функцій, покращення взаємодії між собою та зі складовими сектору безпеки [46].

З урахуванням державної політики щодо публічного адміністрування у сфері національної безпеки кожна державна структура розробляє програми

для безпосередньої її реалізації у встановленій сфері, які повинні бути ретельно скоординовані ними для забезпечення синергетичного характеру (ефекту) здійснення програми [44, с. 171].

У сфері безпеки, реалізація державної політики в період надзвичайного стану має відповідний інструментарій, що дозволяє посилити дієвість гарантуваннрізних напрямів безпеки в державі. В той же час, реалізація необхідних напрямів безпеки передбачає функціонування особливого режиму життєдіяльності громадян, здійснення власних повноважень органами публічної влади, ведення суб'єктами господарювання виробничої діяльності та надзвичайний правовий режим в межах відповідної території, на якій впроваджено надзвичайний стан. Виходячи з проблематики функціонування надзвичайного стану, публічне управління має забезпечувати суворий контроль за фінансовою системою, економією бюджетних коштів та оптимальним функціонуванням сфери безпеки на різних рівнях і секторах діяльності [39, с. 76].

Необхідними детермінантами безпеки держави, особливо в умовах надзвичайного стану, мають бути [39, с. 76]: інноваційність; адаптивність; гнучкість; ефективність; динамічність (здатність реагувати на зміни).

З точки зору держави важливо визнати, що безпека пов'язана з захистом національних інтересів на основі збереження власного існування та ідентичності (забезпечення суверенітету та територіальної цілісності, політичного режиму, соціальної та економічної системи). Систему державної безпеки мають утворювати всі взаємопов'язані напрями та засоби, які реалізують завдання по гарантуванню безпеки, що належним чином сформовані, підтримувані та підготовлені до виконання. Держава організовує та забезпечує систему безпеки в умовах надзвичайного стану, орієнтуючись на норми національного та міжнародного права, особливі режими функціонування та узгоджуючи з потребами та соціально-економічними можливостями[39, с. 76].

Стабільність системи забезпечення національної безпеки України має розкриватися через високу її життєздатність, гнучкість, адаптивність до

швидких змін та визначатися своєю організаційною структурою, рівнем керованості, технічним та фінансовим забезпеченням, досконалістю інформаційних та комунікаційних систем, прогнозуванням негативних явищ, відверненням їх через вжиття превентивних заходів, розробкою сценаріїв дій у надзвичайних ситуаціях, наявністю резервних ресурсів, а також рівнем професіоналізму осіб, що приймають рішення. Таким чином, розглядаючи систему забезпечення національної безпеки України, ми завжди повинні належно фіксувати і порівнювати її системні характеристики, що дозволить як краще зрозуміти цю систему і визначити її роль для всіх сфер організації державної політики по забезпеченню безпеки країни, суспільства і громадянина [47, с. 36].

Публічне адміністрування в секторі безпеки і оборони розвивалося до війни в останні роки надзвичайно швидкими темпами, що пов'язано як з необхідністю концентрації зусиль держави і громадянського суспільства для відсічі російській агресії, так і з активізацією процесу північноатлантичної інтеграції. Вказане обумовлює необхідність удосконалення системи публічного адміністрування у вказаній сфері, потребу у зміцненні її теоретико-методологічного підґрунтя, розробці термінологічного апарату. У сукупності ці фактори слугують підтвердженням актуальності та важливості визначення поняття та цілей публічного адміністрування у секторі безпеки [48, с. 134].

Вважаємо, що вдосконалення публічного адміністрування у сфері національної безпеки України повинно відбуватися шляхом: застосування програмно-цільового підходу до визначення обсягів фінансових і матеріально-технічних ресурсів, необхідних для ефективного функціонування сектору національної безпеки; запровадження керівництва сектором безпеки і оборони на основі прийнятих у державах-членах ЄС та НАТО принципів і стандартів; дотримання принципів верховенства права, патріотизму, компетентності та департизації у функціонуванні сектору безпеки і оборони, забезпеченні його реформування та розвитку з

дотриманням принципів демократичного цивільного контролю; підвищення рівня координації та взаємодії у секторі безпеки і оборони; упровадження ефективної уніфікованої системи планування та управління ресурсами з використанням сучасних європейських та євроатлантичних підходів; удосконалення законодавчої бази з питань функціонування та розвитку сектору безпеки і оборони з урахуванням відповідних принципів і стандартів ЄС і НАТО; своєчасного розроблення та виконання програмних документів розвитку складових сектору безпеки і оборони з урахуванням переходу до стандартів ЄС та НАТО; раціонального розподілу завдань у секторі безпеки і оборони, формування системи управління силами безпеки і оборони залежно від типу кризової ситуації та з урахуванням багатогранності ризиків національній безпеці, тощо [44, с. 177].

У сучасних умовах та задля досягнення необхідного рівня національної безпеки Україні слід і далі активізувати усі форми співробітництва з іншими державами в питаннях євроатлантичної інтеграції [49, с. 272].

Указане дає змогу сформулювати таке положення: цілі публічного адміністрування в секторі безпеки і оборони охоплюють [48, с. 134]:

- забезпечення, захист і поновлення у разі порушення національних інтересів від зовнішніх і внутрішніх загроз національній безпеці України;
- забезпечення, захист і поновлення у разі порушення прав і свобод фізичних і юридичних осіб у їх відносинах із суб'єктами сектора безпеки;
- удосконалення системи військового управління.

Функціонування публічно-правового механізму забезпечення національної безпеки та його поступовий розвиток забезпечує система законів і підзаконних нормативно-правових актів, які можна поділити на дві групи:

- що безпосередньо регулюють суспільні відносини у сфері забезпечення національної безпеки та оборони;

- що регулюють інші суспільні відносини.

Конституційне, адміністративне, кримінальне, фінансове, екологічне, інформаційне та інше законодавство у межах власного предмета законодавчого регулювання закріплює правові умови, гарантії, форми, методи забезпечення національної безпеки і здійснення оборони.

Нове законодавство України про організацію національної безпеки покликане розв'язати багато конкретних правових проблем від закріплення правових норм забезпечення безпеки до контролю й нагляду за діяльністю органів, які її забезпечують. На основі нашого дослідження можна надати такі узагальнення щодо основних напрямків стратегічних орієнтирів публічного у правління у сфері забезпечення національної безпеки України[50]:

- основа забезпечення національної безпеки і оборони знаходить своє висвітлення в системі чинного законодавства, яка складається з: законів України; підзаконних нормативно-правових актів; міжнародних актів та договорів, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України;

- публічно-правовий механізм забезпечення національної безпеки в Україні утворено відповідно до Конституції України, тобто основного Закону, який закріплює засади внутрішньої та зовнішньої політики у сфері безпеки й оборони (а у подоланні російської агресії, відновлення суверенітету, територіальної цілісності України та визволення окупованих російськими терористичними формуваннями територій стало внесення змін до Конституції України щодо пріоритету членства держави в ЄС та НАТО);

- посилення правового забезпечення національної безпеки має ще більше конкретизуватися в системі підзаконних нормативно-правових актів, яка є розгалуженою та характеризується неузгодженістю, тому має бути вдосконалена в частині інтеграції України до НАТО (врахування міжнародних стандартів в оборонній сфері є важливим чинником визнання українського суспільства цивілізованим членом міжнародного співтовариства);

- забезпечення стандартів національної безпеки, які передбачаються в

міжнародних актах у сфері прав людини та закріплюють концептуальні засади для подальшого формування спеціальних міжнародних стандартів у різних сферах, але які отримали подальший розвиток у міжнародних безпекових актах (про права людини, ООН, Ради Європи, ОБСЄ, ЄС та інших);

- на міжнародному рівні необхідний єдиний універсальний документ, який би встановлював стандарти забезпечення міжнародної та національної безпеки в умовах різних викликів і загроз, тому що сновною метою більшості міжнародних актів у досліджуваній сфері є сприяння стандартизації законодавства про національну безпеку держав – учасниць міжнародних організацій, утворення мережі глобальної юридичної і фактичної координації (різні національні правові системи обумовлюють різницю у практичних результатах виконання одних і тих самих міжнародних вимог).

Отже, система національної безпеки є складною та багатoelementною, адже знаходить свій прояв у різних сферах суспільного життя, а її основа складається з низки (системи) нормативно-правових актів, які в єдності мають ефективно регламентувати національну безпеку. В Україні правове регулювання різних аспектів забезпечення національної безпеки не охоплює всі її напрями. Сутність і значення публічно-правового механізму забезпечення національної безпеки неможливо осмислити без комплексного вивчення його правових засад.

ВИСНОВКИ

У даній роботі запропоновано розв'язання актуального для науки державного управління завдання щодо науково-методичного обґрунтування теоретичних засад і надання практичних рекомендацій за допомогою методів аналізу та синтезу щодо вдосконалення процесів сучасного стану правового регулювання публічно-правового механізму забезпечення національної безпеки в умовах сучасних викликів та загроз в Україні, а також для встановлення взаємозв'язку між різними елементами національної безпеки в публічному управлінні. Результати проведених досліджень дають можливість дійти до таких висновків.

1. Визначено, сутність публічної безпеки і порядку як об'єкта адміністративно-правової охорони. Таким, чином «публічна безпека» та «публічний порядок», були введені в деякі нормативно-правові акти після реформування правоохоронної системи України та привели її у відповідність до міжнародних стандартів і використовуються сьогодні. Але, думки вчених із приводу визначення правової природи категорій «публічна безпека» і «публічний порядок» розійшлися. Є значна кількість досліджень, присвячених цій проблемі, серед науковців і досі не вироблено однозначного підходу до визначення поняття публічного порядку. Єдиним, що об'єднує всі обґрунтовані в літературі визначення, є те, що в їх основу покладені відносини, що врегульовані нормами права й іншими соціальними нормами. Взагалі, офіційного закріплення терміну «публічний порядок, в чинному законодавстві немає. А, він забезпечується завдяки відкритій і прозорій діяльності місцевих органів (поліції) та виконавчої влади в особі Міністра внутрішніх справ щодо виконання ним своїх повноважень як керівника, направлених на формування державної політики у сфері забезпечення публічної безпеки України. У загальноприйнятому розумінні публічний порядок являє собою всю систему суспільних відносин, що реалізуються завдяки дотриманню соціальних норм. Наша думка така, що публічний

порядок є соціально об'єктивною системою, яка складається з комплексу правових засобів, методів і гарантій.

2. Визначено особливості забезпечення публічної безпеки і порядку органами публічного управління. Забезпечення публічної безпеки і порядку є одним із пріоритетних завдань національної безпеки України, її важливість зумовлена створенням стану захищеності прав і свобод громадян, їх життя та здоров'я, попередженням злочинів та проступків, повагою до честі й людської гідності, дотриманням норм суспільної моралі і порядку. Особливостями сучасного публічного управління у сфері управління національною безпекою України є: функціонування в умовах активних реформувань даної сфери; невизначеність та непередбачуваність зовнішніх і внутрішніх умов функціонування досліджуваної сфери у стратегічному періоді; наявність на сьогоднішній день, значних викликів, зокрема воєнний стан [4].

Отож і для публічного управління в умовах воєнного стану характерні: стан несприятливих дій на різні сфери функціонування держави, різні інституційно-правові зміни, військова агресія, а також різка трансформація цілої низки неформальних інститутів, що слідує за нею та інше. Розгляд функцій рівнів публічної влади дозволяє зрозуміти цілісність багаторівневої системи публічного управління. Адже, у процесі забезпечення належного стану охорони публічної безпеки і порядку в межах певної адміністративно-територіальної одиниці або громади важливе місце займає спільна діяльність усіх суб'єктів публічної влади. Головною особливістю є те, що забезпечення правопорядку та безпеки суспільства в умовах воєнного стану передбачає захищеність життєво важливих для суспільства та особи інтересів та прав. Роль публічного управління актуалізується в таких умовах та повина забезпечити вирішення даних проблем.

3. Здійснено аналіз державної політики з захисту національних інтересів в Україні. Метаполітика з захисту національних інтересів у мирний час була підготовка українського населення до національної оборони у разі

загрози збройної агресії проти України. А, сьогодні, є визначення та забезпечення механізмів втілення національних інтересів України та національної безпеки є: відстоювання незалежності і державного суверенітету; відновлення територіальної цілісності у межах міжнародно визнаного державного кордону України; суспільний розвиток, насамперед розвиток людського капіталу; захист прав, свобод і законних інтересів громадян України; європейська і євроатлантична інтеграція [12]. Аналіз стану безпекового середовища і тенденцій його розвитку став підґрунтям підготовки стратегічних документів в Україні. Важливий внесок у цю роботу здійснює Національний інститут стратегічних досліджень (НІСД). Важливим інструментом аналізу, прогнозування та стратегічного планування вважаються граничні значення показників стану національної безпеки. Основні засади державної політики, спрямованої на захист національних інтересів, гарантування в Україні безпеки особистості, суспільства і держави від зовнішніх й внутрішніх загроз в усіх сферах життєдіяльності містяться в Конституції України, Законі України «Про національну безпеку України» [23] та інших нормативно-правових документах таких, як: «Стратегія національної безпеки України», Стратегія кібербезпеки України і Воєнна доктрина України та інші. Рівень реалізації документів стратегічного планування у сфері національної безпеки є: ступінь досягнення визначених у документі цілей і виконання відповідних завдань. Воєнна доктрина в Україні розробляється вперше, і на сьогодні це є найбільш раціональним в умовах екзистенційної воєнної загрози національній безпеці, з урахуванням дисбалансу воєнних потенціалів України та Російської Федерації. Але, щодо вирішення зазначених вище проблем неможливо підійти без системного вдосконалення чинного законодавства.

4. Здійснено аналіз сучасного стану державного регулювання безпекових відносин у сфері публічного управління, в умовах воєнного стану. Публічне управління в умовах воєнного стану має свої характерні особливості та механізми розвитку. Щоб адекватно оцінити ті інституційні

трансформації, які сьогодні відбуваються в Україні, а також окреслити коло першочергових змін, яких потребує система прийняття управлінських рішень та механізм розробки стратегічних планів на загальнодержавному та регіональному рівнях, необхідно: узгодити усі елементи реалізації публічного адміністрування в секторі безпеки України. А, ми розглянемо більш глибоко, щодо реалізації публічних інтересів у секторі безпеки України, як об'єкту публічного адміністрування пов'язаних із забезпеченням національних інтересів України. Вивчення досвіду управління публічно-національною безпекою України після 24 лютого 2022 року, скоріш за все, стане обов'язковою частиною програми в правових школах. І якщо військові експерти світу захоплюються нашими успіхами на полі бою, то управлінці, успіхами управління в тому числі бюджетом України. Тому, дивлячись на бюджет 2022 року, можна сміливо сказати, що з погляду публічного управління пройдено рік стабільно.

Відповідно здійснивши аналіз ресурсів сфери національної безпеки в Україні, спираючись на статистичні звіти Міністерства фінансів про виконання бюджету України, ми побачили, що видатки за напрямом «Безпека і оборона» впродовж останнього десятиріччя (2008-2022 рр.) займали лівову частину у зведеному бюджеті і значно перевищували обсяги коштів сфери освіти, охорони здоров'я і навіть економічної діяльності [37]. В умовах збройного конфлікту на території усієї країни видатки на оборону у 2022 році збільшилися майже в 2,5 рази, а витрати на соціальну сферу, у тому числі соціальний захист і соціальне забезпечення, залишалися також у пріоритеті. Така динаміка свідчить про переважно зростаючий тренд державних витрат на соціальний захист та соціальне забезпечення населення та пов'язана не скільки зі скороченням державних витрат на соціальний захист та соціальне забезпечення населення, скільки зі збільшенням навантаження на бюджет. Тому, що частина території нашої держави все ще незаконно анексована та тимчасово окупована Російською Федерацією, на частині ведуться бойові дії. За 2023 рік видатки на безпеку та оборону склали ще

більшу частку 57,7 %, тобто, ще збільшились. Це є негативним моментом, тому що війна, розв'язана РФ проти України, зумовила значну зміну обсягів та напрямів бюджетних видатків у 2022 р. А так як, швидкість до швидкої мобілізації ресурсів в умовах кризи залишається в Україні наразі недостатньою. Це зумовлює вирішення, насамперед, не лише питання першочергового – війни, а і інертність бюрократичного апарату, потреби додаткового часу на розгортання антикризової діяльності, особливо у випадках, порядок дій щодо яких не був визначений завчасно, що знайшли підтвердження у випадках реагування на поширення COVID-19, а також агресивні дії росії.

5. Узагальнено, система національної безпеки є складною та багатoelementною, адже знаходить свій прояв у різних сферах суспільного життя, а її основа складається з узагальнення основних напрямків публічного у правління у сфері її забезпечення в Україні: основа забезпечення національної безпеки і оборони знаходить своє висвітлення в системі чинного законодавства, яка складається з нормативно-правових актів та законів України; публічно-правовий механізм забезпечення національної безпеки в Україні утворено відповідно до Конституції України, а у подоланні російської агресії, внесли зміни до Конституції України по пріоритету держави щодо ЄС та НАТО; посилення правового забезпечення національної безпеки має ще більше конкретизуватися та має бути вдосконаленим в частині інтеграції України до НАТО; забезпечення стандартів національної безпеки, які передбачаються в міжнародних актах у сфері прав людини та закріплюють концептуальні засади для подальшого формування спеціальних міжнародних стандартів у різних сферах, але які отримали подальший розвиток; на міжнародному рівні необхідний єдиний універсальний документ, який би встановлював стандарти забезпечення міжнародної та національної безпеки в умовах різних викликів і загроз, тому що в кожній країні вони свої.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шроль О. В. Державне управління цивільною безпекою територіальних громад у умовах воєнної агресії : кваліфікаційна робота : спец. 281 «Публічне управління та адміністрування» / Поліський нац. ун-т, каф. економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління ; наук. кер. Якобчук В. П. – Житомир, 2023. – 41 с.
2. Дуброва А. Актуальні проблеми публічного управління у сфері забезпечення правопорядку і безпеки суспільства в умовах воєнного стану. Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління, Випуск 4(64), С. 22-28.
3. Кадала В. Рольовий аспект публічної безпеки в умовах воєнного стану / В. Кадала // Діяльність державних органів в умовах воєнного стану: збірник матеріалів Міжнародного науково-практичного онлайн-семінару. Кривий Ріг, 2022. 498с.
4. Борщевський В. В. Публічне управління в умовах воєнного стану / В. В. Борщевський, О. Б. Василиця // інституційні трансформації, стратегічне планування та механізми розвитку. URL: http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/2_2022/5.pdf.
5. Афонін Д. С., Боксгорн А. В. Особливості забезпечення публічної безпеки і порядку національною поліцією України в умовах воєнного стану. Південноукраїнський правничий часопис. 2022. №1-2. с.224-230.
6. Барба В.Є. Поняття публічної безпеки і порядку як об'єкта взаємодії територіальних підрозділів Національної поліції з органами місцевого самоврядування. Південноукраїнський правничий часопис. 2018. № 4. Т. 1. С. 32–36.
7. Пономарьов С. Поняття та зміст публічної безпеки сектору безпеки і оборони. Право.ua. 2017. № 2. С. 111-115.
8. Панова О. Поняття, зміст та значення публічної безпеки та порядку. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія

«Право».2016. № 6. Т.2. С. 133–136.

9. Мірошніченко В. Формування правової культури майбутніх офіцерів-прикордонників шляхом поглиблення правових знань. Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія «Педагогіка». 2015. Вип. 5. С. 23-30.

10. Сокурєнко В.В. Рол поліції в забезпечені громадського правопорядку. Особистість, суспільство, закон. Харків, 2021, С. 207-210.

11. Про Національну поліцію: закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.

12. Про національну безпеку України. Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.

13. Корнієнко В. М. Адміністративно-правові основи взаємодії територіальних підрозділів національної поліції та органів місцевого самоврядування. Електронне наукове фахове видання «Юридичний науковий електронний журнал» № 1, 2022 Запорізький національний університет Запоріжжя 2022. С. 379-384.

14. Ільніцький В. В. Особливості публічного управління діяльністю медичних установ в умовах воєнного стану. – Кваліфікаційна робота на правах рукопису. Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» – Поліський національний університет, Житомир, 2022.

15. Вахович І. До питання багаторівневості системи публічного управління в кризових умовах військового вторгнення. Економічний форум, 1 (3), С. 45-53. URL: http://e-forum.lntu.edu.ua/index.php/ekonomichnyy_forum/article/view/324/312.

16. Павленко В. С. Національні інтереси та загрози національній безпеці України: Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична. Випуск 34/2022, С. 84-92. URL:

<file:///C:/Users/1/Downloads/603-Article%20Text-1103-1-10-20220923.pdf>.

17. Мурашко А.М. Вектори державної політики України у сферах національної безпеки та оборони. Право та державне управління. 2020. – № 2. – С.358-364.

18. Резнікова О. О. Національна стійкість в умовах мінливого безпекового середовища : монографія. – Київ : НІСД, 2022. – 532 с.

19. Сучасні проблеми забезпечення національної безпеки держави: тези III Міжнародної науково-практичної конференції (26 листопада 2020 року). – К.: Інститут УДО України КНУ імені Тараса Шевченка, 2020. – 391 с.

20. Матвійчук О. Принцип національної безпеки як підстава тимчасового обмеження прав і свобод людини в умовах воєнного стану (ст. 64 Конституції України) та відступу від зобов'язань держави (ст. 15 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод) / Голова організації «Центр громадянських свобод», Лауреат Нобелівської премії миру 2022 р. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2022/12/11/7380261>.

21. Конституція України// Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/print>.

22. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України: Указ Президента України від 25 березня 2021 року № 121/2021 «Про Стратегію національної безпеки України». URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1212021-37661>.

23. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 № 964-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 39. Ст. 351.

24. Шевченко М. М., Бондар З. К., Житник О. М. Система критеріїв та показників оцінки ефективності стратегічного планування у сфері національної безпеки. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 17. С. 110-114.

25. Про Стратегію забезпечення державної безпеки: Указом Президента України від 16 лютого 2022 року № 56/2022.

26. Про Стратегію кібер-безпеки України: Указ Президента України Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 травня 2021 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/447/2021#Textpo>.

27. Global Cybersecurity Index 2020 Measuring commitment to cybersecurity. URL: <https://nonews.co/wp-content/uploads/2021/09/GCI2020.pdf>.

28. Національний індекс кібер-безпеки: Новини АІН. 2022 р. URL: <https://ain.ua/2022/06/16/ukrayina-na-24-misczi-v-rejtyngu-z-kiberbezpeky/>.

29. Стратегія воєнної безпеки. Проект. URL: https://www.mil.gov.ua/content/public_discussion/proj_vdu.pdf.

30. Пошедін О. І. Воєнна безпека України в контексті співробітництва зЄвропейським Союзом // Вісник Національної академії державного управління приПрезидентові України. 2015. № 3. С. 53-60.

31. Партнерство Україна-ЄС у безпековій сфері: сучасний стан та перспективи. ПредставництваФондуГаннсаЗайделявУкраїні. Київ. 2021 рік. URL: <https://razumkov.org.ua/uploads/other/%D0%91%D0%95%D0%97%D0%9F%D0%95%D0%9A%D0%9E%D0%92%D0%95%20%D0%9F%D0%90%D0%A0%D0%A2%D0%9D%D0%95%D0%A0%D0%A1%D0%A2%D0%92%D0%9E%20%D0%A3%D0%9A%D0%A0%D0%90%D0%87%D0%9D%D0%90-%D0%84%D0%A1.pdf>.

32. Солодовський, Є. В. ДержавнаполітиказахистунаціональнихінтересівУкраїни = State policy of protection of national interests of Ukraine : дипломнароботамагістра / Є. В. Солодовський; наук.кер. А. О. Мілюкова; ОНУім. І. І. Мечникова, Ф-тміжнар. відносин, політологіїтасоціології, Каф. політології. – Одеса, 2019. – 73 с.

33. УгодапроАсоціаціюміжУкраїною, зоднієїсторони, таЄвропейськимСоюзом, Європейськимспівтовариствомзатомноїенергіїїхнімидержавами-членами, зіншоїсторони: міжн. док-нтвід 27.06.2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text.

34. Про Стратегію сталого розвитку «Україна-2020» : Указ Президента України від 12.01.2015 № 5/2015. Офіц. вісн. Президента України. 2015. № 2. Ст. 154.

35. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 04.03.2016 р. «Про Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України» : Указ Президента України № 92 від 2016 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/92/2016#n2>.

36. Шевчук О. Сектор безпеки України як об'єкт публічного адміністрування. Адміністративне право та адміністративний процес. 2021 р. Випуск 2, С. 138-142.

37. Міністерство фінансів України: Головна. URL: <https://minfin.com.ua/>.

38. Мосейко А. Г. Публічне адміністрування у сфері національної безпеки України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 /Адміністративне право і процес; інформаційне право. – Запорізький національний університет, Запоріжжя, 2019 р.

39. Підлісна Т. В. Основні напрями реалізації державної політики у сфері безпеки в умовах надзвичайного стану / Т. В. Підлісна, Д. В. Бондар // Публічне урядування, 2022 р. Випуск 2 (30), 72-77. URL: [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2022-2\(30\)-9](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2022-2(30)-9).

40. Резнікова О. О. Стратегічний аналіз безпекового середовища України: наукові статті. – Київ: НІСД, стратегічний інститут наукових досліджень, 2022. URL: <https://niss.gov.ua/news/statti/strategichnyy-analiz-bezpekovo-ho-seredovyshcha-ukrayiny>.

41. Кобко Є.
В. Система суб'єктів публічної адміністрації в механізмі реалізації державної політики забезпечення національної безпеки України / Є.
В. Кобко // Прикарпатський юридичний вісник. - 2018. - Вип. 4(2). - С. 84-89.

42. Древаль Ю.Д. До проблеми співвідношення соціальної, національної та особистісної безпеки. Збірник тез Міжнар. наук.-практ. конф.

«Публічне управління в Україні: виклики сьогодення та глобальні імперативи». Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2022. 191 с. С. 117-118.

43. Кобко Є. В. Правове регулювання забезпечення національної безпеки в Україні: виклики сьогодення / Є. В. Кобко // Право і Безпека. - 2022. - № 2. - С. 179-188. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2022_2_19.

44. Мосейко А. Г. Публічне адміністрування у сфері національної безпеки України. - Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; інформаційне право. – Запорізький національний університет, Запоріжжя, 2019. 220 с.

45. Янчук А.В. Формування основ нормативно-правового забезпечення національної безпеки України / А.В. Янчук // Інвестиції: практика та досвід. 2016. № 20. С. 84-88.

46. Про Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023-2027 роки: Указ Президента України від 11.05.2023 р. №273/2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273/2023#Text>.

47. Державна політика забезпечення національної безпеки України: основні напрямки та особливості здійснення.: монографія / Криштанович М.Ф., Пушак Я.Я., Флейчук М.І., Франчук В.І. – Львів: Сполом, 2020. – 418 с.: рис., табл. – Бібліогр. в кінці розд.

48. Шопіна І.М. Поняття та цілі публічного адміністрування в секторі безпеки і оборони / Шопіна І.М. // Аналітично-порівняльне правознавство. – 2021. – № 3. – С. 133-136.

49. Гонтар З. теоретичні та правові аспекти державного управління національною безпекою у сфері зовнішньої політики / З. Гонтар // Електронного депозитарію Львівського державного університету безпеки життєдіяльності. Серія: Державне управління, 2019 р., –№ 4 (68).–С. 271-277. URL: <https://sci.ldubgd.edu.ua/bitstream/123456789/7026/1/45.pdf>.

50. Крук С. І. Аналіз стану організаційно-правових механізмів державного управління у сфері забезпечення національної безпеки України. Інвестиції: практика та досвід. 2018. –№ 20. –С. 76-78. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2018.20.76>.